

ülevaade füüsilise
erivajadusega üliõpilaste
ligipääsust kõrgharidusele
perioodil 2016-2017

eesti üliõpilaskondade liit

Uuringu läbiviijad: Renate Gross, Anni Korts-Laur

Raporti koostajad: Renate Gross, Anni Korts-Laur

Kujundaja: Katrina Koppel

Tallinn 2017

Sisukord

1. Eessõna	3
2. Ülevaade	5
2.1 Hetkeolukord.....	5
2.2 Riiklik toetus	7
2.2 Olulisemad uuringud.....	8
2.3 EÜL seisukohad.....	9
2.4 Uurimismetoodika	10
3. Erivajadustega tudengite olukord ülikoolide lõikes	12
3.1 TALLINNA ÜLIKOOL.....	12
3.2 TARTU ÜLIKOOL.....	18
3.3 TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL.....	23
3.3.1 EESTI INFOTEHNOLOOGIA KOLLEDŽ.....	30
3.4 EESTI MAAÜLIKOOL.....	32
3.5 EUROAKADEEMIA.....	37
3.6 EESTI LENNUAKADEEMIA	39
3.7 TALLINNA TEHNIKAKÕRGGKOOLO.....	43
3.8 EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA.....	47
3.9 ESTONIAN BUSINESS SCHOOL	51
3.10 TALLINNA TERVISHOIU KÕRGGKOOLO.....	54
3.11 EESTI ETTEVÕTLUSKÕRGGKOOLO MAINOR	58
3.12 EESTI KUNSTIAKADEEMIA	62

1. Eessõna

Eesti Üliõpilaskondade Liit (EÜL) on seisukohal, et kõigile inimestele peab olema tagatud ligipääs võimetekohasele haridusele, sõltumata nende erivajadustest. Võrdse ligipääsu tagamine peab olema Eesti kõrghariduspoliitika üheks olulisemaks eesmärgiks.

Eesti Puuetega Inimeste Koja tegevjuht Anneli Habichti magistritöö "[Erivajadustega üliõpilaste kogemused kõrgkooliõpingutest](#)" toob välja asjaolu, et kõrgkoolide füüsiline ligipääsetavus on senini ebaühtlane ja ebakorrapäraselt kaardistatud. Lisaks puudub kõrghariduse kontekstis ülevaatlik kaardistus kõrgkooliõpingute sisu ja õppematerjalide ligipääsetavuse, samuti suhtlemis- ja informatsioonialase ligipääsu kohta. Puudub teave, milliseid teenuseid erinevad ülikoolid erivajadustega tudengite toetamiseks pakuvad.

Kõrghariduse omandamine ja seeläbi konkurentsivõime kasvatamine töajuturul on oluliseks faktoriks puudega isikute tööhõive parandamisel. Kõrghariduse kui konkurentsivõime eelduseks on aga teabe olemasolu universaalse disainiga erialade ja füüsilist ligipääsetavust tagavate kõrgkoolide kohta.

Kuigi 2014/2015 õppeaastal läksid Eesti kõrgkoolid üle uuele erivajadustega üliõpilaste toetuste ja tugimeetmete süsteemile, vajab enam tähelepanu kõrgkoolide universaalse disaini ja takistustevaba õpi-, elu- ja teaduskeskkonna loomine. Taolise keskkonna loomiseks on vaja teada, millised on täna Eesti kõrgkoolides erivajadustega üliõpilaste takistused seoses liikumisvabaduse ning ligipääsuga õppeinfole ja -sisule.

Järgnevate peatükkide eesmärk on anda ülevaade erivajadustega üliõpilaste ligipääsust kõrgharidusele. Ligipääsetavate kõrgkooliõpingute kolm põhikomponenti on **liikumisvabadus, ligipääs infole ja ligipääs õppe sisule**. Puudest tingitud erivajadused on üks arvestatavamaid takistusi kõrghariduse omandamisel, mistõttu peavad riik ning kõrgharidust pakkuvad institutsioonid soodustama sisseastumise ning õppevõimaluste loomist erivajadustega üliõpilastele.

Erivajadusi ning erivajadustega üliõpilasi võib käsitleda väga erinevalt. Käesoleva dokumendi koostamisel on aluseks võetud Eesti sotsiaalpoliitikas ja seadusandluses kasutatav käsitlus, mis defineerib puude kui inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotuse või kõrvalekalde, millest tingituna inimene võib vajada kõrvalabi, juhendamist, järelevalvet, erivahendeid ja/või – tingimusi.

Sisend käesolevaks ülevaateks on saadud erinevatest uuringutest (vaata alapeatükk “Olulisemad uuringud”) ning intervjuudest kõrgkoolide erivajadustega tudengite nõustajate/tugiisikute ja üliõpilasesindajatega. Antud uuringu eesmärgiks on pakkuda praegustele ja tulevastele erivajadustega üliõpilastele kompaktset ülevaadet seoses liikumisvabaduse ja ligipääsuga infole ning õppe sisule Eesti kõrgkoolides. Uuring võiks olla ka sisendiks, mille abil kõrgkoolid võiksid märgata eksisteerivaid kitsaskohti ja koguda teiste kõrgkoolide praktikate näol ideid võimalikeks lahenduskäikudeks. Seoses asjaoluga, et erivajadustega üliõpilaste nõustamine ja nende vajadustele vastamine nõuab kogemust ja ressursse, kutsub EÜL kõrgkooli üles senisest sidusamaks koostööks erivajadustega tudengite valdkonnas. Eesti üliõpilasesinduste katuseorganisatsioonina näeb EÜL erivajadustega üliõpilaste heaolu tagamisel olulist rolli üliõpilasesindustel, kes peavad senisest enam kaasama ja esindama kõiki tudengeid. EÜL loodab, et käesolev raport saab olema abimeheks erivajadustega üliõpilastele, kõrgkoolidele ja üliõpilasesindustele.

2. Ülevaade

2.1 Hetkeolukord

Erivajadustega üliõpilaste osalus kõrghariduses on viimaste aastate andmetel kasvavas trendis. [EHIS-e](#) andmetel lõpetas 2012/2013. õa kõrgkooli 12 ja 2013/2014. õa 18 erivajadusega üliõpilast, 2016/2017. õa õppis kõrgkoolides 209 erivajadusega üliõpilast. Siinkohal tuleb võtta arvesse, et need arvud ei ole lõplikud, kuna koolidel ei ole kohustust üliõpilaste erivajaduste kohta andmeid koguda ning üliõpilastel pole kohustust oma erivajadusest märku anda. Sellest tulenevalt võib erivajadusega õppureid olla veel rohkem.

[EUROSTUDENT V](#) uuringu järgi märkis 13,5% üliõpilastest, et neil on mõni terviseprobleem või muu erivajadus, mis segab õppetööd. Sealhulgas tunnistas õppetööd segava kroonilise haiguse olemasolu 5%, psüühilisi probleeme 3%, nägemis- või kuulmispuuet 2%, õpiraskusi (nt hüperaktiivsus, ärevushäired, düsleksia) 3% ja mõne muu õppetööd segava terviseprobleemi või erivajaduse olemasolu 3% kõikidest küsitluses osalenud üliõpilastest.

Nii [ülikooliseadus](#) kui ka [rakenduskõrgkooli seadus](#) mainib erivajadustega õppijaid kolmes kontekstis: õpingutele vastuvõtmise, õppekulude hüvitamise ja akadeemilise puhkuse võtmise puhul. Kõigis kolmes on suurem paindlikkus keskmise, raske või sügava puudega üliõpilasele. Nimelt on õppeasutuse nõukogul eespool viidatud seaduste kohaselt õigus rühmitada isikuid õppekohtade täitmisel nende olemasoleva kvalifikatsiooni või erivajaduse alusel ning kehtestada eri rühmadele erinevad sisseastumisnõuded. Veel on seadustega sätestatud õppekulude hüvitamise kord: üldiselt on kõrgkoolil õigus nõuda üliõpilaselt õppekulude hüvitamist juhul, kui ta

langeb osakoormusega õppesse või pole eelnenud semestritel kumulatiivselt täitnud õppekaval nõutud ainepunktide mahtu, ent keskmise, raske või sügava puudega õppijalt sellistes olukordades tasu nõuda ei tohi. Sama paindlikult suhtutakse erivajadusega õppijasse akadeemilise puhkuse puhul: kui muidu on üliõpilasel keelatud akadeemilise puhkuse ajal õppetöös osaleda ja ainepunkte koguda, siis keskmise, raske või sügava puudega üliõpilasel on see lubatud.

[Kõrgharidusstandardis](#) mainitakse erivajadustega õppijaid varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise kontekstis: tuuakse esile, et eesmärk on suurendada isikute, sh erivajadustega isikute hariduslikku ja tööalast mobiilsust ning avardada nende elukestva õppe võimalusi.

Erinevalt kutseharidusest pole kõrgharidustasandil hariduslikku erivajadust¹ defineeritud ega erivajadustega isikute õppekorraldust eraldi dokumendiga korraldatud. Mõningaid viiteid peamistest alusdokumentidest siiski leiab.

Primus programmi toel², mis lõppes 2014. aastal, on mitu kõrgkooli töötanud välja ja arendanud oma tugiteenuseid ning kõikides programmis osalenud kõrgkoolides on määratud erivajadustega üliõpilaste kontaktisik. Tema roll on jagada erivajadustega üliõpilastele vajalikku infot, nõu ja tuge, tagada, et õppijate vajadused oleksid piisavas ulatuses välja selgitatud ning teave tugimeetmete, õppekorralduse ja sisu kohanduste kohta liiguks tõrgeteta. Programmi käigus koostati ka juhend „[Takistusteta kõrgkooliõpe](#)“ nii erivajadustega üliõpilastele, nende õppejõududele ja tugitöötajatele kui ka kõrgkoolidele üldisemalt, et kohandada õpikeskkonda ja toetada erivajadusega õppijat.

¹ Hariduslik erivajadus on vajadus teha muudatusi või kohandusi kooli õppekavas, rühma töökavas või õppekeskkonnas (õppevorm, õpperuumid, õppevahendid, meetodid, suhtluskeel, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid, vajadusel tugipersonal). Nii tagatakse kõigile võimalus maksimaalseks osalemiseks õppeprotsessis ja individuaalseks arenguks.

² Aastail 2008–2014 viidi Eestis tõukevahendite toel ellu kolmanda taseme õppe kvaliteedi arendamise programmi „Primus“, mille üheks alategevuseks oli tugiteenuste pakkumine erivajadustega üliõpilastele.

2.2 Riiklik toetus

Lähtudes määruse „Üliõpilaste stipendiumite liigid, suurus ja määramise üldtingimused“ muutmisest, kinnitati 2016. aastal uus [erivajadustega üliõpilaste stipendiumi juhend](#) ning muudatustega laiendati erivajadustega üliõpilaste stipendiumi maksmise tingimusi. Esiteks laiendati stipendiumite taotlemise õigust ka Eestis viisa alusel viibivatele isikutele. Teine muudatus sätestas, et taotlemisel võetakse arvesse üliõpilase poolt täidetav, mitte täidetud õppekava maht. Erivajadustega üliõpilaste stipendiumi makstakse riigieelarvest. Stipendiumi taotlemine toimub kaks korda aastas SA Archimedese Hariduse rahvusvahelistumise agentuuri kaudu.

2016/2017 õppeaastal esitas erivajadustega üliõpilaste stipendiumi taotluse 257 üliõpilast. Toetus määrati 209 üliõpilastele. Toetuse taotluse rahuldamise edukuse protsent on stabiilne, 2015/2016 õppeaastal esitati 234 taotlust, millest rahuldati 82% (192 taotlust) rahuldati. Valdavaks põhjuseks, miks osad taotlused tagasi lükatakse, on puuduolevad puudetõendid või asjaolu, et inimesele ei olegi puuet määratud.

Erivajadustega üliõpilaste stipendiumi suurus sõltub üliõpilase puude liigist ja raskusastmest ning on 60-510 eurot kuus. Stipendiumi maksmine toimub vastavalt Vabariigi Valitsuse määrmises [„Üliõpilaste stipendiumite liigid, suurus ja määramise tingimused“](#) kehtestatud tingimustel.

Tabel 1. Erivajadustega tudengite stipendiumite suurus

Puudeliik	Keskmine puudeaste	Raske või sügav puudeaste
Kuulmispuue	325 € kuus	510 € kuus
Liikumispuue või nägemispuue	68 € kuus	148 € kuus
Muu puue	60 € kuus	80 € kuus

2.2 Olulisemad uuringud

Oluliste erivajadustega tudengite olukorda uurivad uuringud, millega tutvuda soovitame, on järgmised:

- Juhend kõrgkoolidele, üliõpilastele, õppejõududele ja tugitöötajatele "[Takistusteta kõrgkooliõpe](#)" Erivajadustega õppijate toetamise ja õpikeskkonna kohandamise kohta vt: *"Hariduse omandamine on üks inimõigustest, kuid toetavate teenusteta ja juurdepääsuta on erivajadusega noored vähem konkurentsivõimelised ning suuremas väljalangemisohus."*
- Rahvusvahelise üliõpilaste uuringu [EUROSTUDENT V Eesti analüüs](#).
- Poliitikauuringute keskus Praxis 2015 [„Terviseseisundist või puudest tingitud erivajadustega noorte siirdumine koolist tööle“](#)
- Anneli Habicht 2015 magistritöö [„Erivajadustega üliõpilaste kogemused kõrgkooliõpingutest“](#)

2.3 EÜL-i seisukohad

Järgnevalt on toodud välja Eesti Üliõpilaskondade Liidu seisukohad erivajadustega üliõpilaste kohta kõrghariduses.

[Eesti Üliõpilaskondade Liidu poliitiliste seisukohtade koondokument](#)

Erivajadustega üliõpilased kõrghariduses

- Kõikide erivajadustega tudengite toetamisel tuleb arvesse võtta erivajaduse iseloomu.
- Kõrgkoolid peavad tagama erivajadustega tudengite toetuse kõikidel kõrgharidusastmetel ning kõikides õppeprotsessi osades – auditoorses, praktilises, iseseisvas töös –, tudengi õppetöö hindamisel ning kõrgkooli sisseastumisel ja lõpetamisel arvesse võttes erivajaduse iseloomu.
- Järjest enam tuleks rakendada alternatiivseid õppemeetodeid näiteks e-õppe näol ning luua võimalusi iseseisvaks õppimiseks (asenduskirjanduse olemasolu, õppejõududel vastuvõtuajad jne), samas tuleb selliste meetodite kasutamisel vältida liigset eraldamist kaastudengitest.
- Erivajadustega tudengite toetamiseks peavad tagatud olema nii sobiv füüsiline (infrastruktuur – õppehooned, raamatukogu, üliõpilaselamud; õppevahendid) kui ka sotsiaalne keskkond (nõustamine, tugigrupid ja –isikud, vaba aja veetmise võimalused, aktiivses üliõpilaselus osalemine).
- Riiklikud nõuded ning kõik kõrgkoolide poolt planeeritavad tegevused peavad põhinema reaalsel vajadusel ehk lähtuma erivajadustega õppurite ning nende haridusele ligipääsu hetkeolukorrast.
- Erivajadustega õppuritele vajalike tingimuste loomiseks minevate kulude katmise tagab kõrgkooli omanik.
- Erivajadustega tudengite toetussüsteemi arendamisel ja sotsiaalsete garantiide tagamisel tuleb hinnata nende kõikehõlmavust ning tarvidusel luua vajalikud eritoetused ja –teenused vältimaks lünki üldises toetuste ja teenuste süsteemis.

- Kõikidele puudeliikidele kohandatakse sarnast toetuse maksmise ja aruandluse korda, mis lähtub mõistlikkusest ning puude eripärast ja -astmest.
- Tagamaks erivajadustega inimeste jõudmist kõrghariduseni, tuleb nii riigikogul, valitsusel kui ka kohalikel omavalitsustel toetada nende senist hariduskäiku alg-, põhi- ning keskhariduse omandamisel.

2.4 Uurimismetoodika

Uuringu eesmärk

Uuringu eesmärgiks on analüüsida erivajadustega üliõpilaste ligipääsetavust kõrgharidusele ja anda ülevaade nendele loodud tingimustest Eesti Üliõpilaskondade Liidu liikmeskõrgkoolides.

Uurimismeetod ja andmete kogumine

Raporti puhul on tegemist kvalitatiivse uurimusega. Kvalitatiivses uurimuses on suurem rõhk esialgsete uurimusideede loomisel, formuleerimisel ning intervjuueeritavate omal nägemusel ja arusaamal³.

Uurimuse aluseks on intervjuud, mis viidi läbi kõigi raportis toodud kõrgkoolide erivajadusega tudengite eest vastutava nõustajate/tugitöötajate ja üliõpilasesinduste esindajatega. Intervjuud toimusid eelnevalt kõrgkoolidele edastatud küsitelupunktide alusel (vaata Lisa 1).

Raporti esimene versioon, mis avaldati 2016. aasta mais, hõlmas informatsiooni Eesti Maaülikooli (EMÜ), Tallinna Ülikooli (TLÜ), Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) ja Tartu Ülikooli (TÜ) kohta. Vahemikus 2016 juuni-oktoober viidi läbi küsitlused järgnevates kõrgkoolides: Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor (EELK), endine Eesti Infotehnoloogia Kollidž (EIK) Eesti Kunstiakadeemia (EKA), Eesti Lennuakadeemia (ELA), Eesti

³ Bryman, A. (2004). Social Research Methods. Second Edition. Oxford: Oxford University Press.

Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA), Estonian Business School (EBS), Euroakadeemia (EA), Tallinna Tehnikakõrgkool (TKTK), Tallinna Tervishoiukõrgkool (TTK). Lisaks kaasajastati 2017. aastal vahemikus juuni-juuli EMÜ, TLÜ, TTÜ ja TÜ informatsiooni.

Valim

Uuringu raames intervjueriti kuue Eesti ülikooli (EKA, EMTA, EMÜ, TLÜ, TTÜ, TÜ), nelja kõrgkooli (EIK, LA, TKTK, TTK), ühe eraülikooli (EBS) ja kahe erakõrgkooli (EA, EELK) erivajadustega üliõpilaste nõustamisega tegelevaid õppenõustajaid/tugitöötajaid ja üliõpilasesindajaid. Uuring teostati kõrgkoolides, mis on perioodil 2016.-2017. olnud EÜLi liikmesorganisatsioonid. Uuringus ei soovinud osaleda Lääne-Viru Rakenduskõrgkool ja Sisekaitseakadeemia.

3. Erivajadustega tudengite olukord ülikoolide lõikes

Alljärgnevalt esitatud andmed on kogutud perioodil 06.2016-07.2017. Soovitame lugeda kõigi kõrgkoolide kohta käivat infot, et saada mõtteid nende praktikatest ja lahendustest parandamiseks kõrgkooli õppekeskkonda lähtudes erivajadustega üliõpilaste vajadustest.

3.1 TALLINNA ÜLIKOOL

Andmete kogumine: juuni 2017

Erivajadustega üliõpilaste arv

Kindlat arvu öelda ei saa, kuid üheks indikaatoriks võib võtta SA Archimedese poolt pakutava erivajadustega üliõpilaste riikliku stipendiumi, mida taotles 2015/2016 õppeaastal 24 õppetöös osalevat Tallinna Ülikooli (TLÜ) üliõpilast. 2016/2017 õppeaasta kevadsemestri andmetel osales õppetöös 45 erivajadustega üliõpilaste stipendiumi taotlevat tudengit.

Läbiviidud auditid

2013. aastal tellis TLÜ ligipääsetavuse auditi, mille viis läbi Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit. Audit käsitles pealinnaku hooneid (Terra, Ursa, Astra, Silva, Mare ja Nova majad), Akadeemilist Raamatukogu ning Karu ühiselamu liikumispuudega tudengitele kohandatud tube.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

TLÜ-s on võimalik erivajadustega tudengitel taotleda liikumis-, nägemis- ja kuulmisfunktsiooni kõrvalekaldega üliõpilaste stipendiumi. Stipendiumi on oodatud

taotlema raske või sügava liikumis-, nägemis- või kuulmispuudega üliõpilased toetamaks nende õppimist ülikooli tasemeõppes. Stipendiumi suurus õppeaastas on 640 eurot täiskoormusõppes ja 320 eurot osakoormusõppes õppivale üliõpilastele.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumise ja vastuvõtutingimused jne

TLÜ võtab kõrghariduse esimese ja teise astme eestikeelsete õppekavade tasuta õppekohtadele vastuvõtulävendi ületanud isikud, kellel on kehtiv "Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse" (RT I 1999, 16, 273) alusel määratud puude raskusastmeks raske või sügav puue (vastuvõtutingimused ja -kord, § 6, lõige 4) ning samal ajal on tal liikumis-, nägemis- või kuulmispuudest tingitud füüsilised takistused, takistused info kättesaadavuses ja hariduslikud erivajadused.

TLÜ tuleb vastu, kui erivajadusega tudengil, erivajadusega lapse vanemal või eestkostjal ei ole võimalik täiskoormust täita, juhul kui tudeng täidab osakoormuse nõude. Lisaks sätestab õppekorralduseeskiri teatud tingimustel võimaluse füüsilise või psühhosotsiaalse erivajadusega üliõpilasele ainekursuse läbimisel kohanduste tegemiseks.

Tallinna Ülikooli õppekorralduse eeskiri:

§10 Õppekulude hüvitamine. Õppekulude hüvitamist ei nõuta alates 2013/2014 õppeaastast immatrikuleeritud üliõpilaselt, kes:

1) õpib eestikeelsel õppekaval või senati otsusega määratud võõrkeelsel õppekaval, nominaalkestuse jooksul, täiskoormusega õppes ja on algavaks semestriks täitnud kumulatiivselt eelmistel semestritel õppekava kohaselt täitmisele kuuluva õppemahu või sellest kuni 6 EAP-d vähem;

[...]

4) ei täida käesoleva lõike punktis 12§29 sätestatud nõudeid, kuid jätkab sama õppekava järgi õppimist vähemalt osakoormusega ja on: keskmise, raske või sügava puudega isik; alla 7-aastase lapse või puudega lapse vanem või eestkostja. Üliõpilane ei hüvita õppekulusid nende semestrite eest, mille kohta kehtib vabastuse alus.

§ 21. Eksamid ja arvestused

(9) [...] Õppejõul on õigus teha füüsilise või psühhosotsiaalse erivajadusega üliõpilasele kohandusi ainekursuse läbimisel juhul, kui kohanduse tegemata jätmine seaks erivajadusega üliõpilase ainekursuse läbimisel erivajadusest tulenevalt ebavõrdsemasse olukorda võrreldes teiste ainekursusel osalejatega. [muudetud 17.04.2017]

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

TLÜ õppekorralduse eeskiri §29 lõige 11 sätestab, et üliõpilasel on akadeemilisel puhkusel viibides õigus täita õppekava, kui ta on: 1) keskmise, raske või sügava puudega isik; 2) või puudega lapse vanem või eestkostja.

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Ratastooliga pääseb iseseisvalt Terra hoone I korrusele ning teisele korrusele saamiseks on võimalik kasutada trepironijat. Terra hoone III ja IV korrus on ligipääsetavad läbi Astra hoone invalifti.

Astra (sealhulgas Silva) ja Mare hoones on võimalik korruste vahelt liikumiseks kasutada lifte. Astra hoone õpikeskuse lifti on võimalik kasutada töötajate assisteerimisel. Astra ja Mare hooned on ühendatud teisel korrusel asuva galeriiga, mille ukсед automatiseeriti 2017. aasta alguses. Mare hoone liftidele lisati häälfunktsioon 2017. aastal. Mõlemas hoones on olemas inva WC-d (Mares I ja II korrusel, Astras I, III, IV korrusel).

Nova õppehoonesse saab siseneda läbi Mare maja teiselt korruselt tulevast galeriist (galeriist täiskorrusele saamiseks peab seejärel kasutama invatõstukit) või kasutades hoone kõrval asuvat kaldteed, sisenedes tagauksest. Nova maja igale korrusele on võimalik saada liftiga. Inva WC asub hoones IV korrusel.

Novaga ühendatud Ursa hoone läheb 2018. aastal lammutamisele ja asemele ehitatakse uus universaalse disaini printsiipe järgiv hoone, millest on võimalik siseneda ka Nova hoonesse ning Terra hoone teisele korrusele.

Nägemislangusega üliõpilaste liikumise hõlbustamiseks on kõigi õppehoonete treppide esimene ja viimane aste märgistatud musta-kollase triibulise ribaga. Enamus põhiõppehooneid on kaardistatud ja [Liikumisvabaduse kodulehel](#) kättesaadavad. Üliõpilastel on võimalus mugavamaks hoonest hoonesse liiklemiseks küsida uste avamiseks magnetkaarti.

Täpsem info erivajadustega üliõpilaste kohta Tallinna Ülikoolis on leitav ülikooli kodulehe [Erivajadusega õppija alalehel](#).

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Akadeemilise Raamatukogu peamajast on võimalik kõigil üliõpilastel (sealhulgas erivajadustega tudengitel) tellida teoseid pealinnakus asuvasse õpikeskusesse. Peamaja külastades saab liikumiserivajadusega tudeng raamatukogu töötajate abiga lifti kasutada ja saale külastada. Nägemispuudega üliõpilasel on võimalik laenutada vajalikest õppematerjalidest helifaile, juhul kui need on sisse loetud. Akadeemilises raamatukogus ja Narva mnt õpikeskuses on olemas lugemistelerid (Tieman Reader Color) vaegnägijatele ning õpikeskuses on võimalik kasutada ekraanilugemisprogrammi Jaws. Alates 2016. aasta sügisest digitaliseeritakse koostöös Akadeemilise Raamatukogu digitaliseerimiskeskusega erivajadustega üliõpilastele iga semestri alguses kursuste materjalid.

Keskkond: ühiselamute tingimused (nt liikumispuudega üliõpilasele kohandatud toad)

TLÜ üliõpilaselamus Karu tn 17 on sisustatud spetsiaalselt kohandatud majutuskohad ratastooli kasutavatele üliõpilastele. 2010. aastal rajati hoonesse kolmetoaline erivajadustega üürnikele kohandatud korter. Kortoris on kaks ühekohalist ja üks kahekohaline tuba. Kahekohaline tuba on mõeldud kasutamiseks koos tugiisikuga. Korter asub esimesel korrusel, sissepääs hoonesse on parklapoolsest uksest

magnetkaardiga. Trepile on paigaldatud platvormtõstuk. Erivajadustega üliõpilastele on vastavate tubade üür poole hinnaga normaalhinnast.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded.

Alates õppeaastast 2017/2018 tegelevad tuutorid vaid rahvusvaheliste üliõpilastega.

Erivajadustega õppijad on leidnud endale tugiisikuid individuaalse lähenemisel üliõpilaste karjäärilisti või siis üliõpilasnõukogude kaudu. Tugiinfokeskus on Facebooki grupp "Erivajadusega õppijad Tallinna Ülikoolis" ning erivajadustega üliõpilasi koondab erivajadustega üliõpilaste emaililist.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

2016. aastal tööle tulnud erivajadustega tudengite nõustaja on planeerinud enne 2018. aastat läbi viia aruteluseminari akadeemilisele personalile ning interaktiivse koolituse maja teenindavale personalile, mida viiksid läbi peamiselt Tallinna Ülikooli endised ja praegused tudengid. Jooksvalt on erivajadustega tudengite nõustaja teinud mitteamakadeemilisele personalile erinevatel koolitustel esitlusi erivajadustega õppija teemal (olukord, statistika, suhtlemine, ÕKE) ning nõustanud nii akadeemilisi kui mitteamakadeemilisi töötajaid.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Üliõpilased rahastavad viipekeele tõlgi teenust erivajadustega üliõpilaste riiklikust ja kõrgkoolipoolt jagatavast toetusest/stipendiumist. Ülikool toetab vaegkuuljaid tõlketeenusena ülikooli sisseastumisel ning vajadusel korraldatakse viipetõlgiteenused erivajadustega tudengite infotundi.

Nõustamine

Alates 2016. aastast töötab TLÜ-s erivajadustega tudengite nõustaja. Erivajadustega üliõpilastel, nagu kõigil teistelgi tudengitel on võimalik kasutada oma eriala õppenõustaja, psühholoogi ja karjäärinõustaja nõustamisteenuseid.

Praktika

Praktika läbimise kohutus ja tingimused erinevad õppekavati.

Huvitegevus

Erivajadustega tudengid on oodatud osalema kõigis TLÜ-s toimuvates klubides ja organisatsioonides.

Muu

Alates 2016. aasta sügisest on ülikoolis tööl erivajadustega tudengite nõustaja, kelle ülesandeks on nii erivajadustega tudengite ja personali nõustamine kui ka ülikooli arengute juhtimine erivajadustega inimeste seisukohast. 2016. aasta sügisel toimus erivajadustega tudengite ümarlaud, et saada tagasisidet arengute osas ning sisendit planeeritavate tegevuste osas. Avatud uste päeval märtsis ja eelnädalal augustis toimuvad erivajadustega tudengite infotund, kus saab informatsiooni sisseastumistingimuste, ligipääsetavuse ja ülikoolis pakutavate toetuste/ teenuste kohta.

Koostamisel on digitaalne kursus õppejõududele, mis käsitleb erinevaid erivajadusi ja õpiraskusi läbi teooria, juhtumianalüüsi ja elava näite.

Autistlikud õppurid

Personalile on kokku kogutud materjal autismispektri häiretega tudengite õpetamise viisidest, edukast suhtlemisest ning kohandustest.

3.2 TARTU ÜLIKOO

Andmete kogumine: juuni 2017

Erivajadustega üliõpilaste arv

Aasta aastalt on erivajadustega üliõpilaste osakaal Tartu Ülikoolis (TÜ) kasvanud ning ligipäas (stipendiumi saamise ning parendatud õppehoonete näol) kõrgharidusele suurenenud.

Täpset arvu, kui palju täna on TÜ-s erivajadustega üliõpilasi, teada ei ole, oletuslikult oli nende arv 2016/2017 õppeaastal 124 (seisuga 30.09.2016). Praegustest erivajadustega tudengitest on 90 üliõpilase puhul puue ülikoolile teada. Aastal 2015/2016 osales õppetöös 118 erivajadusega tudengit. SA Archimedese poolt pakutava riikliku stipendiumi taotles 2015/2016 õppeaastal 74 õppetöös osalevat üliõpilast.

Läbiviidud auditid

TÜ arengukava aastateks 2015-2020 sätestab muuhulgas, et arendatakse oma õpi- ja töökeskkonda lähtuvalt universaalse disaini põhimõttest, püüdes luua eri sihtrühmadele sobivad õppimis- ja töötamisvõimalused.

Programmi Primus toel kaardistati 2009. aastal TÜ-i õppehoonete ligipääsetavus ning tehti ka ettepanekud puuduste vähendamiseks või kõrvaldamiseks. Kaardistuse tulemus võimaldas saada Euroopa Regionaalarengufondilt toetus õppehoonete juurdepääsupuuduste kõrvaldamiseks. Programmi lõppedes, 2014. aasta kevadel, uuendati õppehoonete ligipääsetavuse kaardistust ning kaardistuse tulemused lisati [Liikumisvabaduse kodulehele](#).

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Alates 2013/2014. õppeaastast rakendunud kõrgharidusreform sätestab, et kõigil eestikeelsetel täiskoormusega õppekavadel õpinguid alustavad üliõpilased saavad tasuta õppida tingimusel, et täidetakse õppekava nõudeid täies mahus. Üliõpilane, kes ei täida täies mahus õppimise nõudeid ehk ei õpi semestris 30 ainepunkti ulatuses peab hakkama tasuma puuduvate ainepunktide eest. Erivajadustega õppijatel aga on võimalik taotleda õppetasu maksmisest vabastust ja seda ka osakoormusega õppides. Soodustus laieneb ka üliõpilastele, kes kasvatavad alla 16-aastast erivajadusega last.

Seega vastavalt TÜ nõukogu määrusele „Õppekulude hüvitamise tingimused ja kord tasemeõppes“ (III ptk) vabastatakse alates 2013/2014 õppeaastast immatrikuleeritud üliõpilased tema taotluse alusel õppetasu maksmisest nii täis- kui ka osakoormusega õppes, kui ta alustab õpinguid täiskoormusega eestikeelsel õppekaval ja kui ta on keskmise, raske või sügava puudega isik või puudega lapse vanem või eeskostja.

Õppetasu maksmisest vabastamise taotlemisel esitatakse soodustust tõendav dokument (lapse sünnitunnistus, kehtiv puuet tõendav dokument). Õppetasu maksmisest vabastamist saab taotleda sügissemestril 15. septembrini ja kevadsemestril 15. veebruarini.

Erivajadustega üliõpilaskandidaatidele kehtivad TÜ-sse vastuvõtul võrdsed tingimused teiste üliõpilaskandidaatidega.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Õppekorralduseeskirja punkti 197 järgi on akadeemilise puhkuse ajal lubatud osaleda õppetööl ja sooritada arvestusi ja eksameid juhul, kui üliõpilane on alla kolmeaastase või alla 16-aastase puudega lapse vanem või eestkostja või keskmise, raske või sügava puudega isik.

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

TÜ õppehooned on programmi Primus toel ratastooliga liikuja seisukohast kaardistatud. Kaardistustulemustega on võimalik tutvuda [Liikumisvabaduse kodulehel](#).

Kõik liikumispuudega TÜ peahoone ja raamatukogu külastajad saavad hoones liikumiseks laenutada rulaatorit või ratastooli. Abivahendid annetas ülikoolile Saksa Punase Risti Schleswig-Holsteini liidumaa selts ning neid saavad peahoone garderoobist ja raamatukogu kojulaenusletist laenutada mitte ainult üliõpilased, vaid ka kõik teised külastajad.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Tartu Ülikooli raamatukogus pakutakse erivajadustega lugejatele koduteenindust, milles saavad aktiivselt kaasa lüüa ka vabatahtlikud. Samuti on nägemispuudega lugejatele abiks punktkirjaprinter, spetsiaalset ekraanilugemis-programmi JAWS sisaldav arvuti ning lugemisteler MLX Reader - MLX Split, mis võimaldab suurendada teksti kuni 46 korda. Ühtlasi loetakse sisse audio- ja digiõppematerjale.

Raamatukogu meediasaalis asub punktkirja printer, mis võimaldab materjalide printimist Braille'i kirjas.

Keskkond: ühiselamute tingimused

Tartu Ülikooli Üliõpilasküla Raatuse 22 ühiselamus asuvad kohandatud toad liikumispuudega üliõpilastele.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Alates 2009/2010. õppeaastast tegutsevad Tartu Ülikoolis erivajadustega üliõpilasi abistavad kaasüliõpilased - tugitudengid. Tugitudengite näol on tegu vabatahtlike üliõpilastega, kes on valmis olema abivajajatele toeks (nt toob raamatuid, aitab bussipeatusest eksamile, juhendab uues (mitte tuttavas) auditooriumis jne. Ei asenda erivajadusega õpilase saatjat, vaid pakub abi, kui saatja seda teha ei saa). Tugitudengitel on võimalus enda oskusi täiendada iga-aastaselt spetsiaalselt neile suunatud koolitusel. Loomisjärgus on teisi tugiteenuseid ja toetusi erivajadustega üliõpilastele. Teave kõigist Tartu Ülikoolis õppivatest erivajadustega üliõpilastest on õpikeskkonna parendamiseks ja tugiteenuste edendamiseks väga oluline. Erivajadustega üliõpilasi ja teisi teemast huvitatuid koondab erivajadustega üliõpilaste list. Iga- aastase tuutorkoolituse osaks on kujunenud ka TÜs enam levinud erivajaduste ning erivajadustega noorte õppimisvõimaluste tutvustamine TÜs.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Tartu Ülikooli töötajatel on võimalus enda oskusi täiendada erinevatel erivajaduste teemalistel koolitustel, nt koolitustesarjas „Kuidas toetada erivajadusega üliõpilase õppimist?“. Lisaks on loodud kuus erivajadustega üliõpilaste õpetamist käsitlevat [lühifilmi](#).

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Üliõpilased rahastavad viipekeele tõlketeenust määratud erivajadustega üliõpilaste stipendiumist. Kool eraldi viipekeele tõlketeenust ei paku. Küll aga toetatakse üliõpilaskandidaate sisseastumisel, kattes viipekeele tõlketeenuse kulud. Algatatud on projekt subtiitrite ja viipekeeletõlke lisamiseks videoloengutele.

Nõustamine

Kuni 2017. aasta juulini töötas TÜ juures kolm kesket õppenõustajat, kes tegelesid erivajadustega üliõpilaste nõustamisega. Ülikooli otsusena koondati kolmest töötajas kaks, kuigi erivajadustega tudengite arv on aastate lõikes suurenenud. Erivajadustega tudengitel on edaspidi võimalik saada abi valdkondlike õppenõustajate ja ühe keskse õppenõustaja käest. Samuti töötavad ülikooli juures karjäärinõustaja ja psühholoog, kelle poole saab vastava nõustamisteenuse soovil pöörduda.

Erivajadustega tudengeid puudutav info on leitav Tartu Ülikooli [kodulehel](#), kus on võimalik liituda ka erivajadustega tudengitele suunatud listiga. Iga õppeaasta teisel nädalal toimub erivajadustega tudengite ümarlaud, mille raames tutvustatakse üliõpilastele õppimisvõimalusi, erivajadustega tudengitele suunatud tugiteenuseid ja edasisi kavandatud tegevusi. Lisaks tutvustatakse ümarlaual erivajadustega üliõpilaste stipendiumi taotlemisvõimalusi ja tingimusi. Erivajadustega üliõpilastel on ümarlaua jooksul võimalik anda tagasisidet seoses oma vajaduste ja ülikoolis esinevate kitsaskohtadega. Ümarlauale on oodatud osalema lisaks üliõpilastele endile kõik tulevased sisseastujad, erivajadustega õppijatega seotud või teemal kaasa mõelda soovijad.

Praktika

Praktika läbimise kohutuse tingimused erinevad õppekavati.

Huvitegevus

Tartu Ülikooli Akadeemiline spordihoone asub aadressil Ujula 4a, Tartu. Jõusaal asub kolmel korrusel, hoones puudub lift. Ratastooliga külastaja pääseb esimesele korrusele, kus on põhiliselt pingid, hantlid, kangid. Teisele ja kolmandale korrusele viivad trepid. Puudega isikule või tema saatjale sooduspilet puudub.

3.3 TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO

Andmete kogumine: juuli 2017

Erivajadustega üliõpilaste arv

2016/2017 õppeaastal sai erivajadustega üliõpilaste stipendiumi 25 üliõpilast. Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ) ei tea täpset erivajadustega sise- või välisüliõpilaste arvu (delikaatsed isikuandmed) ja üliõpilane ütleb ainult siis, kui soovib mõnd teenust või stipendiumi (vastuvõttu väljaspool konkurssi, õppida akadeemilisel puhkusel, erivajadustega üliõpilase stipendiumi või Erasmus erivajadustega üliõpilase lisastipendiumi).

Suurusjärk on sama ka hetkel (paarkümmend), kes on endast teada andnud. 2015. aastavastuvõtul andis üliõpilaste vastuvõtueeskirja § 3 lg 5 p 1 kohaselt endast teada 5 uut kandidaati. Ka see suund on viimastel aastatel stabiilne olnud.

Läbiviidud auditid

TTÜ on palju panustanud universaalsesse disaini ja takistuste vabasse õpi-, elu- ja teaduskeskkonda. Programm Primus toel kaardistati TTÜ õppehooned ja linnak erivajadustega üliõpilaste seisukohast, tehti ettepanekud takistuste kõrvaldamiseks.

TTÜ siseauditi osakond viis perioodil 01.07-20.10.2010 läbi auditi „Erivajadusega tudeng TTÜ-s“.

[Rahvusvaheline ekspertkogu](#) on tunnustanud TTÜ-d tema ligipääsu ja innovaatsilisuse osas.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

TTÜ arengufondi toel soovitakse puudega kraadiõppuritele luua stipendium, mille statuut ja tingimused on hetkel väljatöötamisel. Erivajadustega üliõpilastel on õigus saada kõiki stipendiume ja toetusi, mida taotlevad ka puudeta tudengid.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumise ja vastuvõtutingimused jne.

Alates 2013/2014 õa-st annab [TTÜ üliõpilaste vastuvõtueeskirja](#) § 3 lõige 5 p 1 vastuvõtukomisjonile õiguse võtta puudega sisseastuja vastu kohtade täitumisel väljaspool konkursi tingimused, et eriala vastuvõtutingimused ja -eeldused on täidetud. Vastuvõtt ja konkursitingimused:

(5) Tingimused, et üldised konkursitingimused on täidetud, võetakse bakalaureuse-, inseneri- ja rakenduskõrgharidusõppesse kui ka magistriõppesse, vastavalt TTÜ nõukogu poolt moodustatud kohtade arvule, väljaspool konkursi vastu:

1) puudega või lastekodust või turvakodust pärit kandidaate, eelistades paremate sisseastumistulemustega kandideerijad; Kehtivad ka akadeemilisel puhkusel õppetööst osavõtu õigus ja et puudega üliõpilaselt ei võeta õppeteenustasu (tuleneb ülikooliseadusest).

Koostöös instituudi, teaduskonna ja õppejõuga on võimalik õpitulemuste hindamisel ja eksamineerimisel arvesse võtta õppuri erivajadust. Erivajadust arvestav hindamismeetod peab tagama, et tudengi teadmised on samaväärselt teiste õppuritega hinnatud ja õppejõul on veendumus, et kõik õpiväljundid on teiste õppuritega võrdväärselt omandatud. Erivajadust arvestav hindamisvorm ei tohi luua (põhjendamatu) soodustust ja erikohtlemist puudega õppurile. Näiteks on varasemalt olnud võimalik teha eksam suuliselt, kui on keeruline kirjutada või teha eksam arvutil trükkides, kui käeline kirjutamine on raskendatud. Pime õppur võib saada eksamitöö elektrooniliselt, et saaks täita arvutis, kus ekraanilugemisprogramm loeb teksti ette.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Akadeemilise puhkuse tingimused tulenevad ülikooliseaduse § 56 lg 19 ja § 22 lg 10 p 1 ning TTÜ õppekorralduse [eeskirjast](#). Õppetöös saab puudega tudeng osaleda ka akadeemilisel puhkusel olles.

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Suur osa õppehooneid on omavahel ühendatud (U01-U06, NRG, LIB, SOC jne). Olulised välisüksed on automaatselt avanevad (liikumisanduri ja mootoriga). Hoonetes U02-U06, NRG, LIB, SOC, samuti Akadeemia tee 7/1 ja 7/2 ühiselamutes on liftid. Õppehoonetes on inva WC, U06 juurdeehituses on inva WC-d igal korrusel. Inva WC-d ei nõua võtit, ka trepistöstukite kasutamiseks pole võtit vaja, võtmed on igal pool pultide juures. Olemas on kaldteed. Akadeemia tee 7/1 ja 7/2 ühiselamus elav ratastooliga tudeng saab maa-aluse parkla kaudu talvel autoga sõita SOC õppehoone maa-alusesse parklasse, puutumata kokku lumega. TTÜ SOC õppehoone (Akadeemia tee 3) teisel korrusel on üleval kombatav taktiline kaart orienteerumise parandamiseks pimedale külalisele (rahastas Primus programm ja teostas Kakora MTÜ). 2015. aasta sügisest lisati osadele liftidele häälefunktsioon (vaegnägijatele ja pimedatele). Ülevaatlik informatsioon ligipääsu kohta on leitav TTÜ [videos](#).

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

[Ülikooli raamatukogu](#) on ligipääsetav kõigile tudengitele olenemata erivajadusest, raamatukogu erinevad korrused on ühendatud liftiga. Raamatukogus on nägemiserivajadusega lugejatele teavikute ja õppematerjalide läbitöötamise lihtsustamiseks abivahendid (sh loengute, ettekannete ja kaitsmiste läbiviimise lihtsustamiseks). Ekraanilugemisprogramme pole, sest iga kasutaja eelistab kasutada isiklikku sülearvutit, kus programm on kasutaja järgi seadistatud. Seetõttu on panustatud rääkivale skannerile, lugemistelekatele, katsetanud sõnakaartidega jne. Võimalik on printida punktkirjas kombatavaid materjale. Lugemisteler võimaldab suurendada teksti, muuta värve ja kontraste, abijooni jne. Lisaks on see ka kaasaskantav, et vaegnägija-õppur ettekannet tehes saaks märkmeid suurendada (lõputöö kaitstes, ettekannet tehes loengus jne). Seda saab TTÜ tudeng laenutada nagu raamatut raamatukogust ja loengusse/kaitsmisele kaasa võtta.

Keskkond: ühiselamute tingimused (nt liikumispuudega üliõpilasele kohandatud toad)

TTÜ ühiselamutes on 11 liikumiserivajadusega üliõpilasele sobivat ühiselamutuba. Üliõpilane saab toas olla üksi või koos kaaslasega. MTÜ TTÜ üliõpilasküla on oma 2012-2017 arengukavas seadnud eesmärgiks suurendada kohtade arvu 100-le. Akadeemia tee 5 ühiselamus on loodud Duchenne'i lihasdüstroofiaga magistrandile võimalus paremaks iseseisvuseks automaatukse näol (rahastas programm Primus). Akadeemia tee 7/1 ja 7/2 ühiselamutes on liftid, ratastooliga pääseb kraanikausi ja pliidi alla, vajadusel saab lisada ka dušitoolid seintele. Hetkel eelistatakse oma dušitoole. Olemas on ka käsidušid. Kui on põhjendatud, on invaboksi ruumi lubatud toakaaslaseks ka abistaja/kaastudeng ühe või mitme erivajadusega tudengi peale. Üliõpilaskülalt laekunud info kohaselt on hetkel (2016 suvi) kõik boksid täidetud. Pildid erivajadustega üliõpilaste boksides on leitavad TTÜ [kodulehelt](#).

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Igal aastal viiakse läbi ka väike moodul erivajadustest tuutorite koolitusel. Tuutoritele on olemas raamatukogus ka viidatud raamatud jm materjalid inglise keeles, et vajadusel kurssi viia end autistlike tudengite toetamise osas. Tudengid saavad jooksvalt nõu küsimuseks pöörduda TTÜ erivajadustega üliõpilaste nõustaja ja valdkonna spetsialisti juurde.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

2016. aasta lõpus viidi koostöös Eesti Puuetega Inimeste Kojaga läbi töötajate koolitus autismispektri häirega üliõpilaste toetamisest õppetöös. 2014. aastal toimusid koolitused pimedate ja vaegnägijate õpetamise kohta IT-teaduskonna õppejõududele, samuti raamatukogu töötajatele seadmete kasutamise ja õppematerjalide kohandamise kohta. Ülikool on soetanud õppematerjale autistlikust õppurist TTÜ raamatukokku (inglise keeles). 2010. aasta rektorivalimiste ajal viidi rektorikandidaatidele läbi ka simulatsioon-aktiivõppekoolitus erivajadustest (sai

liikuda ratastooliga üle takistuste, liikuda juhtkoeraga pimedana jne, loodi formaat Pane oma meeled proovile!). Õppejõud ja töötajad saavad jooksvalt nõu küsimuseks pöörduda TTÜ erivajadustega üliõpilaste nõustaja ja valdkonna spetsialisti juurde.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Tudengid rahastavad viipekeele tõlketeenust [erivajadustega üliõpilaste toetusest](#).

Ülikool eraldi viipekeele tõlketeenust ei paku. Hetkel ei paku ülikool viipekeele tõlketeenust ka sisseastumiskatsetel ja vestlustel, sisseastujal tuleb seda taotleda oma KOV-lt kuni erivajadustega üliõpilaste stipendiumi määramiseni. Nõustamine käib ka kirja teel. Primus programmi toel on lisatud subtiitrid paarile olulisele e-õppevideole ja seda plaanitakse ka jätkata. Kõik videod, mida õppeosakond loob, varustatakse subtiitritega kurdile tudengile. Selles osas on varasemalt tellinud vastav koolitus Eesti Rahvusringhäälingult, mida rahastas samuti programm Primus. TTÜ on seadnud eesmärgiks, et subtiitrite lisamine oleks iga video tootmise tavapärase osa.

Mõnedes auditooriumis on FM-süsteemid, müra osas eraldi silmusvõimendeid ja induktsioonsilmuseid paigaldatud ei ole.

Nõustamine

Erivajadustega tudengite nõustaja töötab osakoormusega (0,3). Üliõpilane, kes soovib nõustamist, lepib nõustamisaja otse nõustajaga kokku. Nõustamine võib toimuda silmast silma või erinevaid kanaleid kasutades (e-kiri, telefonikõne, üliõpilase soovil ka Skype, Facebook). Väga erandlikel juhtudel, kui see nõustajale sobib ja on tudengi eripärasid arvestades vajalik, nõustab erivajadustega üliõpilaste nõustaja üliõpilast väljaspool TTÜ-d või väljaspool tavapärast tööaega (õhtuti, nädalavahetusel). Erivajadus võib põhjustada kulusid (kõrvalabi ja transport) ja seepärast võib see olla vajalik ning põhjendatud. Nõustamist on õigus saada

potentsiaalsel TTÜ-sse sisseastumisest huvitatud inimesel, täiendusõppuril, abituriendil, (välis)tudengil, vilistlasel. Kui üliõpilane vajab karjäärinõustamist või psühholoogilist nõustamist, on võimalik tal pöörduda ka nõustamiskeskuse kolleegi poole. Vajadusel saavad erivajadustega üliõpilaste nõustaja ja karjäärinõustaja kliendi nõusolekul viia läbi ühisenõustamise.

Ülikool ei paku nõustamisel viipekeele tõlgi teenust, isikliku abistaja teenust ja invatransporti, kuivõrd nende teenuste pakkumine on õigusaktidest tulenevalt kohaliku omavalitsuse ülesanne või kompenseeritakse nende teenuste kasutamist erivajadustega üliõpilaste stipendiumi maksmisega. Küll aga püütakse klienti oma pädevuse piires toetada nende toetavate teenuste taotlemisel.

Praktika

Erivajadusega üliõpilastele pakutakse nõustamist, et nad suudaksid ise praktikakohta leida. Näiteks puudutatakse nõustamisel konkreetsest nõustatavast lähtuvalt, milliseid võimalike aspekte ja takistusi arvesse võtta, millest lähtuda valiku tegemisel, millised on praktikaasutuse, praktikandi enda ootused ja konkreetsest õppekavast ning erialast tulenevad vajadused. Ülikooli eesmärgiks on aidata nõustatavatel saada vajalikud oskused endale sobiva praktikakoha leidmisel ning praktikajuhendaja või praktikaasutusega läbirääkimiste pidamisel.

Huvitegevus

TTÜ erivajaduste temast teavitamise teravik on aastast 2010 suunatud muuhulgas nn ilma erivajaduseta tudengite (esmakursuslaste) informeerimisele mitteformaalse praktilise „learning by doing“ simulatsioonide/praktikumide (sisult ja mõjult infotundide) läbiviimisele igal aastal. Neid tuntakse kaubamärgi „Pane oma meeled proovile!“ all. Läbi mänguliste noortepäraste tegevuste Tudengielu Avalöögi orienteerumisel annab see tulevastele inseneridele, ettevõtjatele, teadlastele jt spetsialistidele esmase ettekujutuse, kuidas omandab ning töötleb infot, liigub ja suhtleb erivajadusega kaasüliõpilane nende kursusel või loengus. Taoline

tegutsemisviis kergendab hiljem erivajadustega tudengitel „ühise keele“ ja tutvuste leidmist kaastudengitega. Kaastudengid on ka erivajadusega kaastudengi suhtes tähelepanelikumad ja ühiste kogemuste pinnalt on alati lihtsam luua kauakestvaid suhteid ning võrgustikke.

Üldiselt pooldab TTÜ suunda, kus erivajadustega tudengitele ei korraldata eriüritusi, vaid pigem püütakse luua keskkonda, et kõik tudengid saaksid osaleda samadel üritustel. Kui eraldamine on põhjendatud (ekskursioon õppegrupile, erivajadusest tulenevalt vm põhjusel), siis saab ka seda rakendada. Kui tegu pole autismisündroomiga isikuga, kellel on raske suures grupis olla, siis üldjuhul eelistab erivajadusega noor olla koos teiste omaealistega ja mitte olla eraldatud.

Ka sportimiseks on püütud ülikooli poolt luua kõikidele võrdseid võimalusi. Tallinna Tehnikaülikooli spordihoone asub aadressil Männiliiva 7, Tallinn. Hoone juures asub TTÜ linnakus ühistranspordi peatuste Tehnikaülikooli ja Keemia läheduses. Olemas kaldtee välisukse juures, inva WC. Lift viib alla riietusruumi, kolmandale korrusele töötajate ruumidesse lift ei vii. Trepil käsipuu. Riietusruumides olemas ka dušiiste, mis võimaldab ümber siirduda ja istudes pesta. Jõusaalis olemas liikumiskõrgusega seisulaud Easy Stand Evolve Glider, mis võimaldab püsti seista (vertikaliseeruda) ka selja- ja kaelavigastusega üliõpilasel, tugevdada kehatüvelihaseid, venitada, parandada ainevahetust ja pakkuda olulist vaheldust pikkadele istumisasendis veedetud tundidele loengutes, harjutustundides, seminarides. Jõusaalis on olemas madalad sadulata velo-ergomeetrid, samuti muu tavapärane jõusaalivarustus. Spordihoones saab läbida ka õppeainet „Kehaline kasvatus“.

Kehtiva puude raskusastmega jõusaali külastaja piletile soodustust ei ole, kuid saatja saab siseneda koos puudega isikuga tasuta. Kui puude raskusastmega jõusaali külastaja kasutab ainult seisulauda ja teisi jõusaaliseadmeid kasutada ei soovi, on sisenemine ka puude raskusastmega külastajale tasuta.

3.3.1 EESTI INFOTEHNOLOOGIA KOLLEDŽ⁴

Andmete kogumine: august 2016

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

EIK-i õppehoonele on liikumisvabaduse osas antud liikumisvabadus.invainfo.ee poolt 2014. aastal 2,7 punkti võimalikust 3-st. Majas on lift, igal korrusel asuvad invatualetid, v.a. õppeosakonna korrusel. Maja ees asuvas parklas on eraldi invamärgistusega kohad, välisuksed käivad automaatselt. Auditooriumites on reguleeritava kõrgusega laudad ning lülitid on klassiruumides toodud madalamale, et nendeni ka ratastoolist oleks võimalik ulatuda. Teisel korrusel asuvas õpperuumis asub eraldi arvuti erivajadustega üliõpilastele, millel on suurem hiir, spetsiaalne klaviatuur jm. Kõigil korrustel asuvad telerid, millel jookseb käimasolevate ja algavate loengute info. Maja liikumisvabaduse kaardistus asub ka kodulehel. Küll aga on hoones veidi ehituspraaki, nt asuvad regulaatorid lülititest kordades kõrgemal.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Koolis tegutsevad nn üldtuutorid, kes abistavad kõiki üliõpilasi. Eraldi koolitust erivajadustega tudengite osas tuutoritele varasemalt pole antud, kuid see on võetud plaani alates 2016/2017 õppeaastast.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Otseselt pole koolitusi toimunud, kuid Kaido Kikkas, kes on erivajadusega õppejõud, on tegutsenud mitteametliku nõustajana eraviisiliselt, nt nõustanud, kuidas konkreetset tudengit paremini aidata. Abi küsitakse ka erivajadustega tudengitega tegeleva õppenõustaja käest.

⁴ Intervjuu Eesti Infotehnoloogia Kolledžis viidi läbi perioodil, kui kõrgkool polnud veel Tallinna Tehnikaülikooliga ühinenud. Võttes arvesse, et EIK kui eraldiseisev õppehoone eksisteerib senini, keskendub käesolev ülevaade eelkõige õppehoone ligipääsetavusele.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Kooliüritustel on kool tellinud viipetõlke, loengutesse organiseerivad kuulmiserivajadusega tudengid aga ise tõlketeenuse. Samas on kool püüdnud kuulmiserivajadusega üliõpilased ühte õppegruppi panna, et tudengid saaksid tõlketeenust jagada ja seeläbi kulusid vähendada. Õppevideoid on üldiselt vähe. Eraldi süsteeme pole, kuid reaalse vajaduse puhul sellega arvestatakse.

3.4 EESTI MAAÜLIKOOL

Andmete kogumine: juuni 2017

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta midagi kindlat öelda ei saa, kuid üheks indikaatoriks võib võtta SA Archimedese poolt pakutav riiklik stipendium, mida taotles 2016/2017 õppeaastal 23 Eesti Maaülikooli (EMÜ) õppetöös osalevat erivajadustega üliõpilast.

Läbiviidud auditid

2012. aastal kaardistas EMÜ oma õppekavad, et saada teada, millistel erialadel millise erivajadusega inimesed õppida saavad ning kus nähakse takistusi. Selgus, et EMÜ-s ei ole õppekavasid, kus saaks õppida pime inimene. Samas on mitmeid erialasid, kus teatud õppetöö kohanduste korral on ka erivajadustega inimesel võimalik õppekava läbida. Iga erivajadusega inimese puhul lähenetakse tema õppimisvõimalustele EMÜ-s individuaalselt ning analüüsitakse, kas tal on konkreetsel õppekaval võimalik õppida ning millised kohandused on tema vajadustest lähtuvalt vajalikud. Enne kandideerimist soovitatakse konsulteerida vastava instituudiga või võtta ühendust EMÜ erivajadustega inimeste kontaktisikuga.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Vastavalt Eesti Maaülikooli nõukogu määrusele „Õppekulude hüvitamise tingimused ja kord tasemeõppes“ vabastatakse alates 2013/2014 õppeaastal immatrikuleeritud üliõpilane tema taotluse alusel õppeteenustasu maksmisest nii täis- kui ka osakoormusega õppes, kui ta alustab õpinguid täiskoormusega eesti õppekeelega õppekaval ja kui ta on keskmise, raske või sügava puudega isik (ptk III.1 punkt 45.1); enne 2013/2014 õppeaastat immatrikuleeritud riigieelarvelisel õppekohal õppinud ja

õppekorralduseeskirjas sätestatud alustel riigieelarvevälisele õppekohale osakoormusega õppesse üle viidud üliõpilane õppeteenustasu maksmisest üliõpilase taotluse alusel, kui ta jätkab õpinguid sama õppekava alusel ja on keskmise, raske või sügava puudega isik (ptk III.2 punkt 49.1). Õppeteenustasu maksmisest vabastamist saab taotleda sügissemestril 20. septembrini ja kevadsemestril 4. veebruarini. Avaldus tehakse instituudi õppedirektori nimele ning see tuleb viia oma instituudi õppekorralduse spetsialistile. Taotlusele peab olema lisatud kehtiv puuet tõendav dokument. Erivajadustega üliõpilaskandidaatidele kehtivad vastuvõtul EMÜ-sse võrdsed tingimused teiste üliõpilaskandidaatidega.

Ülikooli vastuvõtt toimub ühesugustel alustel; erivajadustega kandidaatidele erandeid ette nähtud ei ole. Reeglina ei ole erinevusi ka õppekorralduses, kuid erivajadusega üliõpilane võib soovi korral pöörduda õppejõu poole, probleemist rääkida ja esitada oma soov/palve/ettepanek õppekorralduse osas. Õppejõud on reeglina vastutulelikud ja kokkulepped on võimalikud. Erivajadustega üliõpilased vabastatakse õppekulude hüvitamisest Ülikooliseadusega ettenähtud korras. Erandeid ette nähtud ei ole.

Täpsem info erivajadustega üliõpilaste kohta Eesti Maaülikoolis on leitav ülikooli kodulehe [erivajadusega tudengile alalehel](#).

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Lähtuvalt EMÜ õppekorralduseeskirjast on alates 2013/2014 õppeaastal immatrikuleeritud keskmise, raske või sügava puudega üliõpilasel õigus ka akadeemilise puhkuse ajal osaleda õppetöös ning sooritada arvestusi ja eksameid (ptk VIII.1 punkt 168.1).

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Liikumispuudega üliõpilastele on tagatud ligipääs kõikidesse instituutidesse ja instituutide õpperuumidesse. Ülikool ehitas õppehoonete renoveerimise käigus õppehoonetesse Kreutzwaldi 5, Kreutzwaldi 56 ja Kreutzwaldi 62 lisaks kaldteedele ka liftid. Ligipääs keelekeskusele on tagatud, kui liikumispuudega üliõpilane teavitab keelekeskuse juhatajat/õppejõudu oma soovist õppetöös osaleda. Kuna ülikoolis õpib käesoleval ajal üks ratastooliga liikuv tudeng, siis selline kokkulepe/praktika ülikoolis töötab väga hästi. Nägemisvaegusega ja pimedate üliõpilaste osas ülikoolil kogemus puudub.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Maaülikooli raamatukogus on võimalik liikuda ka ratastoolis. Raamatukogu töötajad on valmis erivajadustega üliõpilastele pakkuma individuaalteenust; abistama õppematerjali valimisel/leidmisel jne. Erivajadustega üliõpilastel on võimalus õppimiseks kasutada individuaalruumi, kus on ka võimalus lesida. Siiani on puudunud nõudmine/vajadus nt punktkirja printeri või spetsiaalsete ekraanilugemisprogrammide olemasolu järel. Olemas on luubid, mõned andmebaasid võimaldavad ka ettelugemist. Lisaks on Eesti Maaülikooli üliõpilastele võimaldatud Tartu Ülikooli raamatukogu kasutamine.

Keskkond: ühiselamute tingimused

Tuglase 7 ühiselamus on kaks ja Kreutzwaldi 52 ühiselamus on üks spetsiaalselt erivajadustega üliõpilaste majutamiseks ehitatud tuba koos köögi ja vannitoaga. Neis on olemas vajalikud tingimused ka ratastoolis liikujale. Mõlemas ühiselamus asub ka automaatne pesupesemise võimalus, millele on samuti juurdepääs tagatud ratastoolis liikujale.

Kreutzwaldi 52 ühiselamu fuajees asub teenindaja, kes on kättesaadav ööpäevaringselt. Erivajadusega toa vannitoa hädakutsung edastatakse koheselt valvelauda. Tuglase 7 vastav valvelauatöötaja on kättesaadav vahemikus 8.00 – 16.30.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Tuutoritele mõeldud infotundides on selgitatud erivajadustega üliõpilaste õppekorraldusalaseid erisusi ja antud soovitusi erivajadustega üliõpilaste paremaks nõustamiseks, sh soovitavad vajadusel pöörduda oma instituudi õppedirektori, õppekorralduse spetsialisti või vastava õppejõu poole.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

EMÜ õppejõududel on soovi korral võimalus ennast täiendada erinevatel koolitustel. Õppejõududel ja töötajatel on võimalus pöörduda EMÜ erivajadustega üliõpilaste koordinaatori poole.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

EMÜ-s ei ole sellist vajadust ette tulnud.

Nõustamine

EMÜ-s õppivate erivajadustega tudengite nõustamisega tegeleb ülikooli psühholoog. Ülikooli poolt korraldatavates infotundides informeeritakse üliõpilasi, sh esmakursuslasi, õppekorralduse küsimuste osas ja pööratakse tähelepanu Ülikooliseadusega erivajadustega üliõpilastele kehtestatud erisustele. Üliõpilasi teavitatakse stipendiumite, sh erivajadustega üliõpilaste stipendiumi taotlemise võimalustest. Vajalik info on olemas ka ülikooli [kodulehel](#).

Praktika

Ülikool abistab erivajadustega üliõpilasi vajaduse korral praktikakoha leidmisel.

Huvitegevus

EMÜ spordihoone asub aadressil Friedrich Reinhold Kreutzwaldi 3. Hoone asub EMÜ linnakus ühistranspordi peatuse Tartu Näitused läheduses. Hoonesse sisenemisel avanevad ukSED automaatselt küljele. Riietusruumides 5 ja 6 on olemas käsidušš ja dušiiste, mis võimaldab erivajadusega külastajal istudes pesta.

Jõusaalis on kõrged sadulaga rattad ja tavapärase jõusaalivarustus. Tõstepõrand on varustatud nõuetekohase madala kaldteega. Jõusaali personaaltreener Siim Savisaar omab füsioterapeudi kutset ja pikka kogemust pikaajalise tervisekahjustusega erivajadustega inimeste treenimisel.

Kehtiva puude astmega jõusaalikülastaja ostab hinnakirja järgi tavapärase pääsme või paketi – temaga koos siseneva saatja pääse on soodushinnaga vastavalt sisenemise ajale või päevale kas 1,5 või 3 eurot.

Hoones puudub lift, kuid treppidel on käsipuud. Kui külastajal on vaja liikuda teisele korrusele, on hoones olemas trepironija. Eesti Maaülikooli spordihoonet on tunnustanud Eesti Puuetega Inimeste Koda.

Maaülikooli spordihoones saab läbida õppeainet „Kehakultuur“.

3.5 EUROAKADEEMIA

Andmete kogumine: juuli 2016

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta ei saa midagi üheselt öelda, kuna erivajadustega üliõpilased ei ole kohustatud kõrgkooli oma puudest ning puudeastmest teavitama. Küll saab aga üks mõõdik olla SA Archimedese riiklik stipendium. 2016/2017 õppeaastal ei taotlenud ükski Euroakadeemia tudeng antud stipendiumi. Teadaolevalt on Euroakadeemias on aastatel 2000-2003 õppinud kõrgkoolis üks sügava nägemispuudega tudeng.

Läbiviidud auditid

Puuduvad.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Euroakadeemias kui erakõrgkoolis puudub õppemaksu vabastus erivajadustega tudengitele. Sisseastumisel ja vastuvõtutingimuste kehtestamisel on lähtutud võrdsetest nõuetest kõigile kandidaatidele.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Rakenduskõrgkooli seaduse § 12¹lg 3 p 1 kohaselt ei arvestata õppekava nominaalkestuse hulka üliõpilase akadeemilist puhkust. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole üliõpilasel õigus täita õppekava, välja arvatud juhul, kui ta on keskmise, raske või sügava puudega isik.

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Euroakadeemia õppehoone pole ligipääsetav raske ja sügava liikumiserivajadusega inimestele. Hoones puuduvad liftid, trepironijad, kaldteed, invatualettruumid jm.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Euroakadeemia raamatukogus puuduvad eraldi teenused ja abivahendid nägemis- ja kuulmiserivajadusega üliõpilastele. Raamatukogu on ligipääsmatu raske ja sügava liikumiserivajadusega inimestele. Õppematerjalide osas on kõrgkoolil vastavalt erialadele olemas audiomaterjale ning mõned subtiitritega varustatud videoloengud.

Keskkond: ühiselamute tingimused

Euroakadeemia ühiselamus pole loodud tingimusi erivajadustega tudengitele.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Puuduvad.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Puuduvad.

Vaegkuuljad ja kurtid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Mõned loengud on saadaval audiovisuaalsel subtiitritega varustatud kujul. Eraldi abivahendid ja teenused vaegkuuljatest ja kurtidest üliõpilastele puuduvad.

Nõustamine

Euroakadeemias puuduvad nii karjäärinõustamine kui psühholoogiline nõustamine. Kõrgkool on valmis vajaduse korral looma erivajadustega üliõpilastele eritingimusi õppekava täitmisel ja nõustamisteenuste pakkumisel.

3.6 EESTI LENNUAKADEEMIA

Andmete kogumine: juuli 2016

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta ei saa midagi üheselt öelda, kuna erivajadustega üliõpilased ei ole kohustatud kõrgkooli oma puudest ning puudeastmest teavitama. Küll saab aga üks mõõdik olla SA Archimedese riiklik stipendium, mida taotles 2016/2017 õppeaastal üks raske puudega üliõpilane. Lennuakadeemia tegutsemisaastate jooksul on varasemalt õppinud kõrgkoolis kaks erivajadustega üliõpilast, kelle puhul oli tegu kääbuskasvuliste tudengitega.

Läbiviidud auditid

Aastal 2013. kaardistas Lennuakadeemia uue õppekorralduseeskirja koostamise eesmärgil erivajadustega üliõpilaste ligipääsetavuse õppehoonele, õppekavadele, õppesisule ja nõustamisteenustele. Õppekorralduseeskirja peatükk 12.12 keskendub erivajadustega tudengitele. Lennuakadeemia erialadest on universaalse disainiga vaid lennundusettevõtte käitamine, sidenavigatsioon ei ole sobilik nägemiserivajadusega tudengitele.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Alates 2013/2014. õppeaastast rakendunud kõrgharidusreform sätestab, et kõigil eestikeelsetel täiskoormusega õppekavadel õpinguid alustavad üliõpilased saavad tasuta õppida tingimusel, et täidetakse õppekava nõudeid täies mahus. Üliõpilane, kes ei täida täies mahus õppimise nõudeid ehk ei õpi semestris 30 ainepunkti ulatuses peab hakkama tasuma puuduvate ainepunktide eest. Erivajadustega õppijatel aga on võimalik taotleda õppetasu maksmisest vabastust ja seda ka osakoormusega õppides. Soodustus laieneb ka üliõpilastele, kes kasvatavad alla 16-

aastast erivajadusega last, on aastase lapse või puudega lapse vanem või eestkostja. Üliõpilane ei hüvita õppekulusid nende semestrite eest, mille kohta kehtib vabastuse alus.

Vastavalt õppekorralduseeskirja punktile 12.12.2 saab õppetasu maksmisest vabastamist taotleda sügissemestril 20. septembrini ja kevadsemestril 20. veebruarini.

Erivajadustega üliõpilaskandidaatidele kehtivad vastuvõtul Eesti Lennuakadeemiasse võrdsed tingimused teiste üliõpilaskandidaatidega. Lennuliiklusteeninduse ja õhusõiduki juhtimise õppekavadele kandideerijad peavad läbima tervisekontrolli, kuna antud erialadel kehtivad tervisenõuded, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2005. a määrusega nr 325. Akadeemias pakutavaid erialasid ja vastuvõtutingimusi käsitlevat infot antakse mitmes alternatiivses vormis (trükituna, telefonitsi, veebilehel, infoüritustel). Üliõpilaskandidaatidel on võimalik teavitada oma erivajadusest vastuvõtuspetsialisti ning taotleda tugiteenuseid (näiteks isikliku abistaja kasutamine, lisavalgustus, lisaæg). Vastuvõtutöötajad oskavad erivajadustega sisseastujaid sobivalt nõustada ja toetada.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Lähtuvalt Eesti Lennuakadeemia õppekorralduseeskirja punktist 12.8.15 on raske või sügava puudega üliõpilasel õigus ka akadeemilise puhkuse ajal osaleda õppetöös ning sooritada arvestusi ja eksameid.

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Eesti Lennuakadeemias on tagatud erivajadustega tudengitele juurdepääsetav õppekeskkond Lennuakadeemia õppehoones, mis tähendab, et kõik õppijad saavad takistusteta liikuda kõrgkooli hoones. Sisenemine hoonesse on võimalik kahest erinevast sissepääsust, millest üks on ühenduses parklaga. Ratastooliga tudeng saab talvel sõita autoga õppehoone maa-alusesse parklasse, puutumata kokku lume ja jääga. Õppehoones on lift ning invatualett. Õppekeskkonda on võimalik kohandada

(näiteks laua või lisavalgustuse lisamine) lähtuvalt erivajadustega üliõpilase vajadustest. Erivajadustega üliõpilastele on tagatud juurdepääs infosüsteemidele, enamikes õppeainetes on õppematerjalid kättesaadavad Moodle'i keskkonnas.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulumiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Raamatukogu asub Lennuakadeemiaga samas hoones, tänu millele on tagatud ligipääs ratastooliga tudengitele. Vajaduse korral on tagatud isikliku abistaja abi. Eesti Lennuakadeemial on koostööleping ka Tartu Ülikooliga ja Eesti Maaülikooliga, tänu millele on võimalik kasutada mõlema ülikooli raamatukogusid. Esimesel kahel õppeaastal ollakse mõlema eelmainitud ülikooli külalisüliõpilased, hiljem on võimalik eraldi külalistudengi staatust taotleda.

Keskkond: ühiselamute tingimused

Eesti Lennuakadeemia ühiselamutoad on suunatud eelkõige lennujuhtidest tudengitele. Ühiselamu, mis asub õppehoone vastas, pole sisustatud vastavalt erivajadustega tudengite vajadustele. Küll aga on kõrgkoolil koostöölepe Tartu Ülikooli ja Eesti Maaülikooliga, kelle ühiselamutes on kõrgkooli tudengitel võimalik kohta taotleda. Mõlemal ülikoolil on spetsiaalselt liikumiserivajadusega tudengitele kohandatud toad.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Tuutorid läbivad õppeaine "Nõustamine kõrgkoolis", mille raames puudutatakse põgusalt ka erivajadustega üliõpilaste teemat, töötades läbi õppekorralduseeskirja peatükk 12.12 "Erivajadustega üliõpilased".

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Vastavaid koolitusi pole toimunud. Küll aga on õppejõud ja töötajaskond kursis õppekorralduseeskirja "Erivajadustega üliõpilased" alapeatükiga.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Lennuakadeemia saalid on varustatud kõlarite ja mobiilse mikrofonisüsteemiga. Erivajadusega tudengitele on tagatud ka tehnikaalane nõustaja. Koolil on valmidus vajaduse tekkel lisainventari soetada.

Nõustamine

Erivajadustega üliõpilastele määratakse kindel kontaktisik, kes jagab vajalikku informatsiooni ja pakub nõu ja tuge. Sel viisil püütakse tagada, et info tugimeetmete, õppekorralduse, õppe sisu kohalduste jm kohta liiguks tõrgeteta. Õpingutega seotud probleemide lahendamiseks saavad erivajadustega üliõpilased esmast infot ja abi õppeosakonnalt ning oma erialaosakonnalt. Psühholoogilise nõustamise teenust pakub kooli psühholoog.

Praktika

Suur osakaal Eesti Lennuakadeemias on kohustuslikul praktikabaasil (15% õppekavast). Lennuakadeemia otsib praktikakoha ise, mitte tudeng ei pea seda tegema. Paljud tudengid on pärast lõpetamist suundunud praktikakohta tööle. Praktika leidmiseks toimub korraline praktikanõustamine, mille raames leiab aset ka karjäärinõustamine.

3.7 TALLINNA TEHNIKAKÕRGKOOI

Andmete kogumine: august 2016

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta ei saa midagi üheselt öelda, kuna erivajadustega üliõpilased ei ole kohustatud kõrgkooli oma puudest ning puudeastmest teavitama. Küll saab aga üks mõõdik olla SA Archimedese riiklik stipendium, mida on 2015/2016 õppeaastal taotlenud 13 Tallinna Tehnikakõrgkooli (TKTK) tudengit. 13-st üks on erivajadusega lapse lapsevanem. Ühel üliõpilastest on kuulumiserivajadus, teistel liikumiserivajadus. Ühelgi praegustest tudengitest ei esine sügavat puudeastet. Varasemalt on kõrgkoolis õppinud üks ratastoolis üliõpilane ning vaegkuuljad. Vaegnägijaid TKTK-s üliõpilaste hulgas pole olnud.

Läbiviidud auditid

Puuduvad.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Alates 2013/2014. õppeaastast rakendunud kõrgharidusreform sätestab, et kõigil eestikeelsetel täiskoormusega õppekavadel õpinguid alustavad üliõpilased saavad tasuta õppida tingimusel, et täidetakse õppekava nõudeid täies mahus. Üliõpilane, kes ei täida täies mahus õppimise nõudeid ehk ei õpi semestris 30 ainepunkti ulatuses peab hakkama tasuma puuduvate ainepunktide eest. Erivajadustega õppijatel aga on võimalik taotleda õppetasu maksmisest vabastust ja seda ka osakoormusega õppides. Soodustus laieneb ka üliõpilastele, kes kasvatavad alla 16-aastast erivajadusega last.

Erivajadustega üliõpilaskandidaatidele kehtivad vastuvõtul TKTK-sse võrdsed tingimused teiste üliõpilaskandidaatidega. Mitte kõik erialad ei pruugi olla ligipääsetavad. Tulenevalt erivajaduse liigist ja astmest peab kandidaat koostöös kõrgkooliga hindama oma suutlikkust eriala läbida. Vajalik on individuaalne hindamine ja otsustamine. Väljakutseks võib osutuda kohustusliku praktika läbimine. Kui soov õppimiseks on olemas, püütakse kõrgkooli poolt lahendus leida.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Rakenduskõrgkooli seaduse § 12¹ lg 3 p 1 kohaselt ei arvestata õppekava nominaalkestuse hulka üliõpilase akadeemilist puhkust. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole üliõpilasel õigus täita õppekava, välja arvatud juhul, kui ta on keskmise, raske või sügava puudega isik.

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

TKTK majas on liikumiserivajadustega üliõpilastel võimalik liikuda liftide abil, mille ehitus lõpetati 2016. aasta oktoobris. Tulevikus soovitakse lifte juurde ehitada. 2017. aasta sügisel toimub fuajee ümberehitus, mille raames võimaldatakse liikumiserivajadusega üliõpilastele ligipääs esimesele korrusele. Enne seda pole parku võimalik ratastooliga fuajeest liftideni pääseda. Majas asub 0-korrusel inva WC.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Raamatukogu on ligipääsetav liikumiserivajadusega tudengitele. Eraldi õppematerjalid- ja teenused nägemis- ja kuulmiserivajadusega üliõpilastele puuduvad.

Keskkond: ühiselamute tingimused

TKTK tudengeid majutatakse peamiselt Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) Siidisaba ühiselamus, kus puuduvad tingimused erivajadustega üliõpilastele. Koostöös TTÜ-ga on aga erivajadustega tudengitel võimalik saada majutatud TTÜ kampuse ühiselamus, kus asub üksteist liikumiserivajadusega üliõpilasele sobivat ühiselamutuba.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Alates 2016/2017 õppeaastast käivitus Tallinna Tehnikakõrgkoolis esmakordselt tuutorite programm. Hetkel pole teada, kas tuutoreid tulevikus ka erivajadustega tudengite vajaduste märkamise, nendega arvestamise ning vajaduse korral nende abistamise osas koolitatakse.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

TKTK õppejõud osalevad peamiselt Tartu Ülikooli koolituskeskuses korraldatavatel koolitustel, mille raames ühel või teisel moel on ka erivajadustega üliõpilastega seonduvaid teemasid käsitletud, kuid mitte piisavalt.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja fm-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Üle 60%-i TKTK õppematerjalidest on videoloengutega kaetud. Subtiitrid on olemas rakendusarhitektuuri eriala videoloengutel. Teistel puuduvad, kuid on vajadusel lihtsasti teostatavad.

Nõustamine

Igapäevaselt tegelevad erivajadustega üliõpilastega õppekorralduse spetsialistid, kelle poole on võimalik pöörduda, või kes vajadusel ise ühendust võtavad. Võimalik on pöörduda nii koolipsühholoogi, õppekava nõustaja kui praktika juhendaja poole.

Praktika

Kõigil TKT erialadel on ette nähtud kohustuslik praktika. Astutuse praktika läbimiseks peavad tudengid üldjuhul ise leidma. Kõrgkoolil on siiski ka olemas kokkulepped ettevõtjatega, kuhu saab suunata need, kes ise endale midagi leida ei suuda.

3.8 EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Andmete kogumine: september 2016

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta ei saa midagi üheselt öelda, kuna erivajadustega üliõpilased ei ole kohustatud kõrgkooli oma puudest ning puudeastmest teavitama. Küll saab aga üks mõõdik olla SA Archimedese riiklik stipendium, mida taotles 2016/2017 õppeaastal üks üliõpilane. Varasemalt on ülikoolis õppinud nii liikumis- kui nägemiserivajadusega tudengeid.

Läbiviidud auditid

Puuduvad.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Alates 2013/2014. õppeaastast rakendunud kõrgharidusreform sätestab, et kõigil eestikeelsetel täiskoormusega õppekavadel õpinguid alustavad üliõpilased saavad tasuta õppida tingimusel, et täidetakse õppekava nõudeid täies mahus. Üliõpilane, kes ei täida täies mahus õppimise nõudeid ehk ei õpi semestris 30 ainepunkti ulatuses peab hakkama tasuma puuduvate ainepunktide eest. Erivajadustega õppijatel aga on võimalik taotleda õppetasu maksmisest vabastust ja seda ka osakoormusega õppides. Soodustus laieneb ka üliõpilastele, kes kasvatavad alla 16-aastast erivajadusega last.

Erivajadustega üliõpilaskandidaatidele kehtivad vastuvõtul Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiasse võrdsed tingimused teiste üliõpilaskandidaatidega. Universaalse disainiga on erialadest ingliskeelne kultuurikorralduse magistriõppe õppekava.

Ülejäänud erialad on ligipääsetavad nägemis- ja liikumiserivajadusega tudengitele. Raske või sügava puudeastmega vaegkuuljatele pole muusikalised erialad läbitavad.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Eesti Vabariigi Ülikooliseadus §22 lg 10 sätestab järgmise: "Õppekava nominaalkestuse hulka ei arvestata üliõpilase akadeemilist puhkust. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole üliõpilasel õigus täita õppekava, välja arvatud juhul, kui ta on:

- 1) keskmise, raske või sügava puudega isik või
- 2) alla 3-aastase lapse või puudega lapse vanem või eestkostja või
- 3) akadeemilisel puhkusel seoses aja- või asendusteenistuse läbimisega."

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Liikumisvabaduse kodulehe andmetel on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia õppehoonel piiratud ligipääs. Fuajeesse pääsemiseks on olemas kaldtee, mille nurk on 16%, mis ei vasta nõuetele. Ratastooliga ligipääsuks võib kalde nurk olla maksimaalselt 6%. Õppehoones on olemas transpordilift, mida saab vajaduse korral liikumiseks kasutada. Ratastooliga ligipääs puudub elektroonmuusika stuudiole ning 0-korrusel asuvale muusikaklassile. Hoones asub invatualett. Vaegnägijate seisukohalt on õppehoones kohati probleemne valgustus, nt hämar nõustamissaal. Koridorides asuvad tasulised paljundusaparaadid, mille abil on võimalik õppematerjale suurendatud kujul välja printida. Teatud õppeainete puhul eksisteerivad e-loengud, kuid nende hulk võiks üliõpilasesinduse sõnul olla suurem.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Raamatukogus puuduvad lisakaldteed, mistõttu puudub ligipääs umbes kümnele raamaturiivile. Õppematerjalide hulgas leidub suures koguses audio(visuaalseid)

õppematerjale, kuid vinüülimängijad asuvad paraku trepiastme kaugusel. Eraldi teenused nägemis- ja kuulmiserivajadusega üliõpilastele puuduvad.

Keskkond: ühiselamute tingimused

EMTA ühiselamus asub kaks tuba erivajadustega tudengitele esimesel korrusel. Tubades erilisi muudatusi pole tehtud, kuid on mõeldud liikumiserivajadusega inimestele. Majas puudub lift.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Puuduvad. Vajadusel abistavad erivajadustega tudengeid üliõpilasiesinduse liikmed.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Eraldi koolitusi õppejõududele pole olnud, Primus programmi raames on mõnesid töötajaid viidud teemaga kurssi.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Raske ja sügava puudega vaegkuuljatele on kõik erialad peale kultuurikorralduse magistri õppekava ligipääsmatud, mistõttu puuduvad ülikoolil vaegkuuljatele suunatud abivahendid.

Nõustamine

Psühholoogiline nõustamine eksisteeris varasemalt mitme Tallinna kõrgkooli peale EMTA majast eemal, kuid hetkel antud teenust enam ei pakuta. Karjäärinõustamise teenus on avatud kõigile tudengitele, sellele on tarvis eraldi registreeruda. Nõustamine ja tagasiside küsimine toimub üks-kaks korda aastas üliõpilaste käest isiklikult. Lisaks leiab esmakursuslastele eelnädalal aset grupinõustamine ainete gruppidega. Esimestel nädalatel loetakse esmakursuslastele õppeainet "Sissejuhatus ülikooli ja tööellu" (8h), mille raames antakse üldine ülevaade õppesüsteemist koos

õppehoone ja raamatukogu tutvustusega. Õppeosakondade juures töötavad õppenõustajad, kes vajadusel tegelevad ka erivajadustega tudengitega. Lisaks abistavad vajaduse korral ka teised õppeosakonna töötajad. Suure osa õppekavast moodustavad individuaaltunnid, mis kätkevad ka nõustamist ning isiklikku lähenemist. Ülikoolis loetakse eraldi ainet neile, kes vajavad abi keskendumisvõime arendamisega ja lavanärviga toimetulekuga.

Praktika

Muusikapedagoogid läbivad koolipraktikad väljaspool õppehoonet. Teiste erialade tudengid sooritavad üldjuhul praktika EMTA sümfooniaorkestris või erinevate projektide raames. Praktikaks loetakse ka kaastudengite õpetamist/järeleaitamist.

3.9 ESTONIAN BUSINESS SCHOOL

Andmete kogumine: september 2016

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta ei saa midagi üheselt öelda, kuna erivajadustega üliõpilased ei ole kohustatud kõrgkooli oma puudest ning puudeastmest teavitama. Küll saab aga üks mõõdik olla SA Archimedese riiklik stipendium, mida taotles 2016/2017 õppeaastal üks erivajadusega üliõpilane. Varasemalt on käinud kõrgkoolis ratastoolis tudengid.

Läbiviidud auditid

Puuduvad.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Erivajadustega üliõpilastel on võimalik kandideerida kõrgkooli poolt pakutavatele üldstipendiumitele ja saada ainepunkte huvitegevuse eest (ÜE projektid, koorilaul jmt).

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

EBS on erakool, mistõttu kehtib kõigile tudengitele õppemaks. Erivajadustega üliõpilastel on võrdselt tavaüliõpilastega võimalik taotleda õppemaksu soodustust, mille eelduseks on aktiivne õppetöös osalemine ja head õppetulemused. Sisseastumine kõrgkooli toimub võrdsetel alustel. Kõik erialad on sobilikud ka erivajadustega üliõpilastele.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Eesti Vabariigi Ülikooliseadus §22 lg 10 sätestab:
"Õppekava nominaalkestuse hulka ei arvestata üliõpilase akadeemilist puhkust. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole üliõpilasel õigus täita õppekava, välja arvatud juhul, kui ta on:

- 1) keskmise, raske või sügava puudega isik või
- 2) alla 3-aastase lapse või puudega lapse vanem või eestkostja või
- 3) akadeemilisel puhkusel seoses aja- või asendusteenistuse läbimisega."

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Ratastooliga pääseb Estonian Business Schooli õppehoone esimesele korrusele. Ratastoolis üliõpilaste puhul on terve kursuse õppetöö (loengud, lõputööde kaitsmised jm) liigutatud esimesele/teisele korrusele. Teisele korrusele on tudengeid tõstetud. Abivahendeid treppide peal pole. Tulenevalt vähesest vajadusest pole õppehoonesse lifti ehitatud.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

EBS-i raamatukogu asub esimesel korrusel, kuhu saab vaid läbi teise korruse. Võimalik esimese korruse vaheruumi läbimiseks kasutada. Eraldi inventari ja õppematerjale raamatukogus kuulmis- ja nägemiserivajadusega üliõpilastele pole. Loenguid on üles filmitud väga vähe.

Keskkond: ühiselamute tingimused

EBS-il pole eraldi ühiselamut. Vajadusel jagab kool infot portaalide kohta, kust korterit leida.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Tuutorid on mõeldud vaid välisüliõpilastele. Teiste tudengite puhul täidab tuutori ülesandeid vastava õppekava õppekonsultant.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Puuduvad.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Koolis pole käinud sügava kuulmis- või nägemiserivajadusega üliõpilased, mistõttu pole olnud ka vajadust abivahendite järele.

Nõustamine

Karjäärinõustamist pakutakse EBS-is vajaduse korral. Psühholoogilise nõustamise teenust pole, kuid vajaduse korral on leitud inimene koolist väljast poolt, kellega tudeng kokku viia. Eraldi erivajadustega üliõpilaste õppenõustajat pole, õppenõustamine on seotud erialadega. Erivajadusega tudeng suhtleb oma eriala õppekonsultandiga.

Praktika

Igal bakalaureuse erialal on praktika kohustuslik. Üliõpilased vastutavad praktikakoha otsingute eest ise, praktikajuhendaja annab praktikakoha leidmisel nõu ja teatud juhtudel ka abistab neid, kes ise midagi leida pole suutnud..

Huvitegevus

Erivajadustega üliõpilasi on püütud kaasata kõigisse tegevustesse, nt vajab ÜE erinevate projektide raames pidevalt abikäsi.

3.10 TALLINNA TERVISHOIU KÕRGKOOI

Andmete kogumine: september 2016

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta ei saa midagi üheselt öelda, kuna erivajadustega üliõpilased ei ole kohustatud kõrgkooli oma puudest ning puudeastmest teavitama. Küll saab aga üks mõõdik olla SA Archimedese riiklik stipendium. Õppeaastal 2016/2017 õppis TTK-s 12 Archimedese toetust saavat erivajadustega üliõpilast. Enamus erivajadustega üliõpilastest omab kergema astmega funktsioonihäiret. Esineb ka psüühilisi erivajadusi.

Läbiviidud auditid

Tegevusteraapia eriala raames on maja korduvalt mitteametlikult kaardistatud. Üldine ülevaade on õppeasutusel olemas.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Alates 2013/2014. õppeaastast rakendunud kõrgharidusreform sätestab, et kõigil eestikeelsetel täiskoormusega õppekavadel õpinguid alustavad üliõpilased saavad tasuta õppida tingimusel, et täidetakse õppekava nõudeid täies mahus. Üliõpilane, kes ei täida täies mahus õppimise nõudeid ehk ei õpi semestris 30 ainepunkti ulatuses peab hakkama tasuma puuduvate ainepunktide eest. Erivajadustega õppijatel aga on võimalik taotleda õppetasu maksmisest vabastust ja seda ka osakoormusega õppides. Soodustus laieneb ka üliõpilastele, kes kasvatavad alla 16-aastast erivajadusega last.

Sisseastumine Tallinna Tervishoiukõrgkooli toimub SAISi kaudu, sisseastumine koosneb testist, mida on võimalik ka kodus interneti vahendusel täita, ning vestlusest.

Vastuvõtt toimub võrdsetel tingimustel lävendi alusel. Erivajadustega üliõpilastel palutakse sisseastumisel täita eraldi ankeet, milles saab kirjeldada erivajadust ja sellest tulenevaid vajadusi. Ankeedis saab ka õppenõustajale küsimusi esitada. Kooli poolt võetakse ühendust nõustamiseks enne sisseastumiskatseid. Lisaks asub kodulehel sisseastumisrubriigi juures eraldi info erivajadustega sisseastujale. Erialadest on universaalse disainiga terviseedendus ja tegevusteraapia. Üldiselt tasub aga iga eriala puhul erivajadustega tudengitel õppeosakonnaga eelnevalt konsulteerida, et täpsustada eriala läbitavus tulenevalt erivajaduse spetsiifikast.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Tulenevalt ülikooliseaduse § 56 lg 19 ei arvestata õppekava nominaalkestuse hulka üliõpilase akadeemilist puhkust. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole üliõpilasel õigus täita õppekava, välja arvatud juhul, kui ta on keskmise, raske või sügava puudega isik.

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Õppehoones asub lift, kuhu on võimalik pääseda parkla poolt maja tagant. Lifti on võimaldatud sissepääs vastava kaardi alusel, mida on võimalik saada taotluse alusel. Koolis on eraldi kaldteed (peaukse juures) ja platvormliftid. Peaukse ja platvormliftide juures asuvad kutsungi nupud, mille abil on võimalik valvelauast abi paluda. Kutsunginupp avab peaste juures asuva kõrvalukse, kust on parem ligipääs. Nii maja ees kui kõrval asuvad invaparkimiskohad. Õppehoones on kaks invatualetti (raamatukogus ja III korrusel). Trepiastmetel ja keldrikorrusel laes on märgistused nägemiserivajadusega tudengitele. Maja on ligipääsetav, liikumisvabadus hea.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Raamatukogus asub kahe korruse vahel eraldi lift. Iga arvuti juures on kõrvaklapid. Olemas subtiitritega õppevideod ja õppeloengud.

Keskkond: ühiselamute tingimused

TTK ühiselamu pole ligipääsetav ratastoolis üliõpilastele. Puuduvad lift ja kaldteed, eraldi tube erivajadustega tudengitele pole.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Tuutorid läbivad psühholoogilise koolituse, mille raames õpitakse erivajadustega tudengitega suhtlemist.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Eraldi koolitusi pole õppejõududele korraldatud. Need õppejõud, kes on õppinud pedagoogikat, on läbinud aineid erivajadustega üliõpilastega suhtluse osas. Kuna töö erivajadustega inimestega käib kõigist õppekavadest läbi, on teadmised enamus erialadel ja õppejõududel nõutud.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja fm-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Eraldi süsteeme vaegkuuljatele ja kurtidele pole loodud, küll aga on raamatukogus subtiitritega õppe- ja loengumaterjale.

Nõustamine

Erivajadusega üliõpilastele on eraldi õppenõustaja. Rajaleidjaga koostöös pakutakse karjäärinõustamist. TTK-s on kaks koolipsühholoogi, kes annavad ka loenguid ja viivad läbi psühholoogilist koolitust tuutorkoolituse raames.

Praktika

Kõik TTK üliõpilased peavad läbima kohustusliku praktika. Praktikakoha leidmine on seotud õppekavaga, enamuse praktikakohad on pakutud kooli poolt. Samas on võimalik soovi korral ka ise praktikakoht leida. Kool saab vajadusel alati aidata, TTK-s töötab eraldi praktikaspetsialist.

Huvitegevus

Esimesel semestril viiakse esimese aasta tudengite seas läbi infotunde, mille raames räägitakse ka erivajadustega üliõpilastest. Mainitakse, kust saab nõustamist, millised on tingimused stipendiumi taotlemiseks jmt. Mõned üritused toimuvad koolist väljas, kus alati pole ligipääs tagatud. Samas toimub igakuiselt koolisiseseid üritusi, nt ÜE sünnipäeva tähistamine, tervisepäevad, täikad, tähtpäevad jne. ÜE tegevusest võttis aastal 2016/2017 osa kaks erivajadustega tudengit.

Muu

Mitmed TTK poolt pakutavad erialad on sellised, kus ei ole erivajadustega inimestel võimalik töötada. Sellest tulenevalt on nõustamine enne sisseastumist väga hea süsteem. Pea igal erialal on olnud erivajadustega üliõpilane. Samas võib probleemiks pidada seda, et paljud tudengid ei tunne end mugavalt oma erivajaduse teavitamisel, mistõttu leidub neid, kes seetõttu stipendiumi ei taotle.

3.11 EESTI ETTEVÕTLUSKÕRGKOOLOO MAINOR

Andmete kogumine: oktoober 2016

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta ei saa midagi üheselt öelda, kuna erivajadustega üliõpilased ei ole kohustatud kõrgkooli oma puudest ning puudeastmest teavitama. Küll saab aga üks mõõdik olla SA Archimedese riiklik stipendium. Õppeaastal 2016/2017 õppis kõrgkoolis teadaolevalt kaks erivajadusega tudengit, kellest mõlemad on vaegkuuljad. Üks tudengitest kasutab viipetõlgi abi õppetöös. Varasemalt on koolis õppinud ka liikumiserivajadusega üliõpilasi, k.a. sügava liikumiserivajadusega tudengid.

Läbiviidud auditid

Puuduvad.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor on erakõrgkool, mistõttu kehtib kõigile üliõpilastele õppemaks. Erialadest on universaalse disainiga kõik peale graafilise disaini ja arvutimängude disaini ja arenduse, mille läbimisel võib vaegnägijatel probleeme tekkida. Erivajadustega isikutel on vajalik enne kõrgkooli õppima asumist konsulteerida õppespetsialistiga. Sisseastumiseks tuleb täita avaldus internetikeskkonnas ja tulenevalt erialast kirjutada motivatsioonikiri vmt. Lisaks toimub ka vestlus erialajuhiga. Üldjuhul tagatakse kõigile sobivatele tudengitele võimalus sisseastumiseks.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Rakenduskõrgkooli seaduse § 12 lg 3 p 1 kohaselt ei arvestata õppekava nominaalkestuse hulka üliõpilase akadeemilist puhkust. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole üliõpilasel õigus täita õppekava, välja arvatud juhul, kui ta on keskmise, raske või sügava puudega isik. Mainori õppekorralduseeskirjas on aga mainitud, et akadeemilise puhkuse ajal on võimalik sooritada järeleksameid ja esitada praktikakokkuleppeid ning lõputöö teemaprojekti.

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Õppehoones asub teeninduslift, mida on võimalik erivajadustega üliõpilastel kasutada ning kuhu on võimalik pääseda maja tagant kaldteed kasutades. Õppehoonel on kaks korrust. Hoone esimesel korrusel asub inva WC. Vajadusel on õppeklassidesse võimalik korraldada kohtvalgustus vaegnägijatele. Lülitid õppeklassides asuvad kõrgusel, mis on kättesaadavad ka ratastoolis isikutele. Probleeme võib tekkida raskete uste ja uksepiitadega. Maja on osaliselt muinsuskaitse all, mistõttu on ümberehituse võimalus piiratud.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Raamatukogu asub hetkel õppehoone esimesel korrusel, kuid käimas on ümberkorraldused. Raamatukogu on ligipääsetav ning tudengeid abistavad vajaduse korral õppespetsialistid, kes töötavad samas ruumis. Varasematest aastatest eksisteerivad ka mõned videoloengud, millele on võimalik ligi pääseda Moodle'i kaudu.

Keskkond: ühiselamute tingimused

20.10.2017 avati õppehoone kõrval asuvas majas ühiselamu. Ühiselamu on kahekorruseline. Esimesele korrusele pääsemine ei eelda trepi kasutamist ja on seega

ligipääsetav ka liikumiserivajadusega üliõpilastele. Teisele korrusele pääseb trepi kaudu, lifti kahjuks ühiselamus pole. Tube on mõlemal korrusel võrdselt. Seni ei ole ükski liikumispuudega üliõpilane kohta ühiselamus taotlenud, aga sellise olukorra tekkimisel võimaldatakse üliõpilasele koht esimesel korrusel asuvas toas. Toad pole siiski disainitud vastavalt liikumiserivajadusega tudengite vajadustele.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Koolis tegutsevad tuutorid, kuid viimastel aastatel pole enam tuutorkoolitust korraldatud.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Puuduvad.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja FM-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Puuduvad.

Nõustamine

Eraldi erivajadustega üliõpilaste nõustajat kõrgkoolis ei tööta. Erivajadustega tudengitel on võimalik kasutada õppenõustajate teenust, kes tegelevad jooksvalt üliõpilaste nõustamise ja abistamisega. Õppehoone raamatukogus asuv õppekeskus on avatud igapäevaselt, kattes suurema osa kooli lahtiolekuaegadest. Koolis tegutseb ka VÕTA-nõustaja. Karjäärinõustamist otseselt pole, kuid selles osas abistab vajaduse korral erialajuht. Erialajuht tegeleb ka muude õppetööd puudutavate küsimustega. Psühholoogilist nõustamist pole. Kord aastas toimub kõrgkoolis karjääripäev.

Praktika

Kõigile kõrgkooli üliõpilastele on praktika läbimine kohustuslik. Kooli poolt abistatakse praktikakoha leidmisel, kuid põhivastutus lasub tudengil. Kõrgkoolil on

koostöölepingud mõnede firmadega, kelle juures üliõpilased iga-aastaselt praktikat sooritavad. Soovi korral on alati võimalus ka ise praktikakoht leida.

Huvitegevus

Huvitegevuse eest vastutab Üliõpilasesindus, kellega on kõik aktiivsed tudengid olenemata erivajadusest oodatud liituma. Üliõpilasesindus korraldab üritusi nii õppehoones, kuhu kõigil üliõpilastel on juurdepääs kui ka majaväliselt, kuhu ei pruugi alati juurdepääs olla tagatud.

3.12 EESTI KUNSTIAKADEEMIA

Andmete kogumine: juuli 2017

Erivajadustega üliõpilaste arv

Arvu kohta ei saa midagi üheselt öelda, kuna erivajadustega üliõpilased ei ole kohustatud kõrgkooli oma puudest ning puudeastmest teavitama. Küll saab aga üks mõõdik olla SA Archimedese riiklik stipendium. Õppeaastal 2016/2017 ükski EKA tudeng vastavat stipendiumi ei taotlenud.

Läbiviidud auditid

Puuduvad.

Kõrgkoolipoolsed eristipendiumid ja toetused

Puuduvad.

Õppekorraldus: õppemaksu vabastus; sisseastumine ja vastuvõtutingimused jne

Alates 2013/2014. õppeaastast rakendunud kõrgharidusreform sätestab, et kõigil eestikeelsetel täiskoormusega õppekavadel õpinguid alustavad üliõpilased saavad tasuta õppida tingimusel, et täidetakse õppekava nõudeid täies mahus. Üliõpilane, kes ei täida täies mahus õppimise nõudeid ehk ei õpi semestris 30 ainepunkti ulatuses peab hakkama tasuma puuduvate ainepunktide eest. Erivajadustega õppijatel aga on võimalik taotleda õppetasu maksmisest vabastust ja seda ka osakoormusega õppides. Soodustus laieneb ka üliõpilastele, kes kasvatavad alla 16-aastast erivajadusega last.

Üldiselt on Eesti Kunstiakadeemias tasulisi õppekavasid vähe. Küll aga antakse igal sügisel taotluse esitanud üliõpilaste vahel välja 3 täishinnas maksuvabastust, mida vajadusel saab ka poolitada.

Õppekorraldus: akadeemilise puhkuse tingimused

Eesti Vabariigi Ülikooliseadus §22 lg 10 sätestab:

“Õppekava nominaalkestuse hulka ei arvestata üliõpilase akadeemilist puhkust. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole üliõpilasel õigus täita õppekava, välja arvatud juhul, kui ta on:

- 1) keskmise, raske või sügava puudega isik või
- 2) alla 3-aastase lapse või puudega lapse vanem või eestkostja või
- 3) akadeemilisel puhkusel seoses aja- või asendusteenistuse läbimisega.”

Keskkond: liikumisvabadus (sh nägemisvaegusega ja pimedad üliõpilased)

Kahjuks on liikumisvabadus tagatud EKA olemasolevatest õppehoonetest osaliselt vaid praeguses peahoones. Küll aga arvestatakse universaalse disainiga sellega uues valmivas õppehoones.

Keskkond: raamatukogu teenused nägemis- ja kuulmiserivajadustega üliõpilastele (nt punktkirja printeri ja spetsiaalset ekraanilugemis-programmide olemasolu jne)

Eesti Kunstiakadeemia raamatukogu asub aadressil Estonia pst 7. Majas asub lift olemas.. Teoorias on ligipääs tagatud, kuid majas liikumine vajab siiski pingutust. Uues õppehoone juurde kavandatavas raamatukogus saab olema ligipääs ratastooliga kõikjale. Praeguses raamatukogus on olemas suur filmikogu.

Keskkond: ühiselamute tingimused

EKA ühiselamus asub kaks tuba erivajadustega üliõpilastele esimesel korrusel. Tubades erilisi muudatusi pole tehtud, kuid on mõeldud liikumiserivajadusega inimestele. Majas puudub lift.

Tugitudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu ja nende ülesanded

Koolis tegutsevad tuutorid, kuid nende tegevus on suunatud eelkõige välistudengite abistamisele.

Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused

Puuduvad.

Vaegkuuljad ja kurdid (viipetõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel, mürasummutus ja fm-süsteemid auditooriumides vaegkuuljatele jne)

Puuduvad.

Nõustamine

Nõustamisteenust pakuvad õppenõustajad ning karjääri- ja psühholoogiline nõustaja. Eraldi erivajadustega üliõpilaste nõustajat pole, kuid nende küsimustega tegeleb spetsiaalne õppeosakonna spetsialist.

Praktika

Praktika on kohustuslik kõigile EKA üliõpilastele. Kui mõnede erialade puhul korraldab ülikool omalt poolt praktika tervele eriala kursusele, siis teiste puhul peavad üliõpilased ise praktikakoha leidma. Vajadusel abistab ülikool tudengeid sobiva praktikakoha leidmisel ning praktikakoha puhul tullakse vastu ka üliõpilase vajadustele.

Huvitegevus

Üldise ülikooli ülese huvitegevusena tegutseb koor, mille proovid toimuvad peamajas, kuhu on tagatud ligipääs kõigile üliõpilastele. Üliõpilasesinduse poolt korraldatud tegevuste asukohad varieeruvad, mistõttu oleneb ligipääs ürituse asukohast.

LISA 1

Antud uuringu aluseks on järgnevad küsitluspunktid, millele antud vastuste põhjal on raport koostatud.

- Erivajadustega üliõpilaste arv kõrgkoolis
- Erivajadustega üliõpilastele sobivad õppekavad
- Auditid erivajadustega üliõpilaste olukorra kohta
- Info jagamine erivajadustega üliõpilastele õppekavade kohta
- Kõrgkooli poolt pakutavad eristipendiumid ja toetused erivajadustega üliõpilastele ja selle taotlemise tingimused
- Õppemaksu vabastus
- Toetused sisseastumiskatsetel, nt tõlketeenus
- Vastuvõtutingimused
- Õppekava täitmine akadeemilise puhkuse vältel
- Eritingimused õppekava täitmiseks
- Liikumisvabadus, sh nägemisvaegusega üliõpilased – kaldteed, liftid (rääkivad), trepironijad, kaardistus kodulehel, trepiastmete märgistused, inva WC-d jne
- Raamatukogu teenused – koduteenus, ligipääs ratastoolis (ratastooli või rulaatori laenus), helifailid ja subtiitritega õppematerjalid, lugemistelerid, ekraanilugemisprogramm, punktikirjaprinter jne
- Ühiselamute tingimused – liikumisvabadus, eraldi toad liikumiserivajadusega tudengitele, koht saatjale jne
- Tudengite, tuutorite ja vabatahtlike olemasolu
- Õppejõudude ja töötajaskonna koolitused
- Vaegkuuljad – viipekeele tõlkide olemasolu ja ligipääs, subtiitrid õppevideotel ja viipetõlge õppevideotel, FM-süsteemid, mürasummutus silmusvõimendite abil jne
- Nõustamine – õppenõustamine, karjäärinõustamine, psühholoogiline nõustamine, viipetõlgi graafiku koostamine jne
- Praktikad
- Muu – infotunnid erivajadustega tudengitele, nende kaasamine huvitegevusse jne

eesti üliõpilaskondade liit